

Het profetisch woord¹

Inleiding

²“... wat eist de Heer van u dan recht te doen en weldadigheid lief te hebben en ootmoedigheid te wandelen met uw God?” Micha 6: 8

Omdat het woord van de profeten zo schandelijk miskend wordt, omdat men allerwegen met licht gebaar hun grootmachtige eentonige ernst pleegt terzijde te leggen, daarom wordt het meer en meer een extra plicht van de leraar van de gemeente dat profetisch woord, met nadruk, met alle oordeel en belofenis, midden in ons leven te stellen, daarop te hameren, daarvan niet af te laten, tot men ontwake.

Omdat wij ons langzamerhand hebben gewend aan de schrikkelijke vervreemding die ingetreden is tussen de profeten en ons, omdat wij het verbijsterende niet meer voelen van het feit dat wij zelfs niet weten wat ‘profetie’ beduidt, daarom is het aan de tijd te trachten de harten terug te neigen tot de grote waarheid, de diepe openbaring van de profetie, dat zij weer vragen mochten naar het *recht* van God.

Maar dit alles krijgt pas klem wanneer wij bedenken dat onze tijd onbewust roept, schrééuwt om het profetisch Woord, dat het nu de ure is dat de Evangelieprediking, losgemaakt van de achtergrond van de profetie, geen ernstig-zoekend mens meer bevredigen kan. Ja, wij hebben het profetisch Woord nodig als brood, tucht en troost.

Een van de beletselen die ons verhinderen tot recht verstand van de profetie door te dringen is wel de voorstelling dat de taak van een profeet zou zijn de toekomst te voorspellen, en dat dus de waarheid van de profetie zou te controleren zijn hieraan: of het allemaal ook zo uitgekomen is zoals het was voorspeld.

Welaan, beginnen wij met radicaal deze verkeerde voorstelling op te ruimen. Ze stelt de profeet van God op één lijn met een astroloog of wichelaar, met een kaartenlegster, of een dame die, uit koffiedik en weet ik wat meer, voorspelt, haarfijn en toch zonder baat voor uw ziel. De profeet is een *ziener*. Hij ziet God werkzaam achter de dingen. Allereerst in het heden. Dan in het verleden. Ten slotte ook in de toekomst. Hij doet óók wel nu en dan (maar onderzoek eens welk een klein deel van Jesaja bijvoorbeeld voorspellingen bevat!) zijn woorden duiden op de nog versluisde toekomst, maar alleen *omdat* hij in het heden Gods Hand ziet en in het verleden met een verlicht oog Gods wegen heeft nagespeurd.

De profeet weet, doordat hij dicht aan Gods hart leeft, waarop de ongerechtigheid noodzakelijk moet uitlopen, hij schouwt de wetten van dood en leven. In het heiligdom van zijn hart schijnt van boven een licht in dat de nevelen van het tijdelijk succes en de schijn van de vrede van de goddelozen doorboort. In het verborgene van zijn ziel huivert hij voor de

¹ Overgenomen uit *In de gecroonde allemansgading* (1946), 61-94. De tekst is een uitgebreidere versie van 18 bijdragen aan het *Gemeentebladje Cortgene*, mei – oktober 1924, integraal opgenomen in *...als een die dient – volledige uitgave van het ‘Gemeentebladje Cortgene’* (1976). De tekst uit 1946, verschenen in een feestbundel t.g.v. Miskottes 25-jarige ambtsjubileum, is – hoogstwaarschijnlijk – door hemzelf ingezien en licht bewerkt, die van 1976 niet meer. Daarom wordt de tekst van 1946 aangehouden als waarschijnlijk de meest volledige. Tussen ° en ° is aangegeven wat aan de tekst van 1924|1976 is toegevoegd. Wat is weggelaten of anders geformuleerd staat in voetnoten.

² Jaargang I, 25 – 3 mei 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord I) 126-127.

Heiligheid van de Heer. Hij heeft zijn oog gesloten en hem werd getoond een nieuwe heilige aarde naar Gods uiteindelijke bedoeling. En toen hij zijn ogen weer opsloeg in de werkelijkheid was schier alles wat hij vroeger zonder erg had verdragen voor hem verschrikkelijk en schandelijk geworden en hij moet uitgaan, het getuigenis is brandend als een vuur in zijn aderen. Hij ziet het Heden van Gods Hart. Hij ziet het heden van de eigzinnige, hemeltergende zonden van de mensen. Hij ziet de Raad en Bezoeking van de Heer in het verleden. En dan, natuurlijk, dán ziet hij ook ontwijfelbaar zeker de oordelen van de toekomst dreigen en komen. Op geestelijke, zedelijke gronden, door een innerlijke verzekerdheid gedreven verkondigt hij het einde, roept om gerechtigheid.

Maar veel meer dan wij dachten bevat zijn woord. Omdat het immers door Gods Geest gewekt werd uit zijn diepste hartengrond³ en, in menselijke vorm, eeuwige waarheid bevat°. Heel de menselijke nood en al het verlangen van Gods kinderen vindt hier stem. Maar daarin en daarboven uit is Gods Stem, die Zijnerzijds plaats eist voor de gerechtigheid en voor de weldadigheid in de samenleving van de mensen.

³En nu gaan we beginnen ons te verwonderen, ons zo rijkelijk te verbazen dat we er rijk van worden in ons gemoed. Dit immers wordt aan geestelijke overvloed meer en meer gespeend in deze dagen. Nu gaan we te gast in dat goede en grootse land van de profetie. We zullen de oude streken, waar we bij onze Bijbellectuur reeds zo vaak, snel, doorheen gereisd zijn, met sappig groen bekleed zien en de heerlijke bergen met zo velerlei tegelijk geweldige en lieflijke schoonheid zullen onder uw blijde voeten zijn, en ge zult... ge zult... Maar nee, voor we beginnen nog even iets anders. Ik ga – omdat ik immers uw gids ben in dat nieuwe land – ik ga u eerst beloven wat ge ongeveer zien zult en waar ge vooral op letten moet. Ik zou zo graag willen dat ge eenvoudig verlékkerd werd op wat ik u voorspel. Ik heb pas mijn echte zin als ge me ongelovig gaat aanzien met stralende kinderogen, die vragen: “heus, zullen wij dat allemaal mogen zien, staat dat werkelijk alles zomaar in de Bijbel, al die sterke, gewaagde, manmoedige, alomvattende woorden, staat er zulk een vrije en hoge geest te waaien daar, is het uitzicht daar zo zielverheffend?” En dan knik ik u almaar toe: ja ja, dat staat allemaal zomaar in de Bijbel, maar gij hebt het niet geweten. Uw ogen hadden misschien het licht nog niet waardoor een mensenkind ziet wat hij moet zien om gelukkig te worden én met Gods oordeel én met Zijn belofte. Wacht, ge zult nog versteld staan. In dat land, waar we samen heengaan, is vrijwel alles ánders dan bij ons, anders dan in het land van onze vroomheid. Om te beginnen – ja, wáár zal ik beginnen? nu ja, als ik u maar nieuwsgierig en verlangend maak: ik behoef niet bang te zijn dat het u tégenvallen zal – om te beginnen is het bij de profeten alles *hartstochtelijk* en geestdriftig wat bij ons tám is en suf. Er vaart een adem van verheven warmte door al hun woorden, of ge luistert naar de koewachter Amos of wel naar Jeremia, de jonge priester, het is nooit gewoon, nooit kalm, nooit koud. Ze zijn zéér verschillend van karakter, deze gedrevenen, maar de meest felle en de meest zachtmoedige, de simpele en de meer begaafde, ze zijn hierin één: wát ze geloven, dat geloven ze helemáál, met krachtige, opgeheven ziel. Wát ze zeggen, dat zeggen ze zo ontroerd, zó bewogen dat ons hart vroeg of laat open gaat meeschreien bijna tegen onze wil. Wij voelen dat ze gezag over ons hébben. Want ge moet goed wéten, ze waren

³ Jaargang I, 26 – 10 mei 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord II) 132-134.

oorspronkelijk geen schrijvers, maar *sprekers*, onder het volk in de straten, en het werd hun niet maar even ingegoten, ze moesten voortdurend om hun overtuiging *worstelen*, tegen de schijn van de dingen in, strak en gespannen, tot ze bijna braken, luisteren naar wat God van binnen in hen sprak, en dan, om dan te zeggen tot hun volk, tot hun vorsten en oversten de zuivere waarheid, in de hoop dat ze zouden herkend worden als gezanten, als gezondenen van God, zó dat de mensen bogen onder de tucht van het woord, o, dat was een strijd, een angst, een barensnood. En dan moet ge erop verdacht wezen dat deze mannen zo'n hevige liefde hebben voor hun *volk* dat zij aan eigen zielenheil nooit denken. Wonderbaar, nietwaar? als ge dat vergelijkt met wat bij ons, in onze kringen wordt gezien, waar men helemaal niet aan godsdienst zou doen als men niet "een ziel te verliezen had", waar men zich om de anderen, om zijn volk, om de mensheid toch eigenlijk in het minst niet bekommert.

Al verder – aan de verrassingen is geen einde – deze mannen spreken nooit, schijnen niet te weten van de hemel. Al hun ijver en vuur is voor de *aarde*, dat deze mocht worden vol van de kennis des Heren, van de glorie van Zijn gerechtigheid. Wonderbaar, nietwaar? waar wij de aarde (in woorden althans, in de praktijk is het juist omgekeerd) met minachting plegen te behandelen, alsof het daarop minder aankwam. Gedreven door een ontzaglijke brand in hun aderen, in al de pezen en vezelen van hun wezen, briesen zij tegen het kwaad, omdat het kwaad de aarde, dat wonderwerk van de Heer, besmet, verderft, te gronde richt en de Majesteit van de Goede lastert. Binnen hun hoofd wemelt het van gezichten en *dromen*, die God neerliet in hen. De donderwolken pakken zich samen boven het volk, boven de aarde, oordeel, reiniging te vuur en te zwaard, want de Heer heeft Zijn aarde te lief om haar over te laten, Zijn prachtige aarde, de ster waarop het Welbehagen van Zijn Raad rust aan het sluipend verderf. En toch, die schrikbarende wolken worden doorzeefd van de milde zonnestrallen van Gods eeuwig erbarmen. Bij de profeten gaan oordeel en erbarmen hand aan hand. De tegenstellingen die wij tussen deze beide maken bestaan voor hen niet. Het is Gods Erbarmen dat Hij oordeelt. Anders zou de wereld, Gods schone wereld immers vergaan. Maar nu, Hij doet Zijn Recht gelden en leert de volkeren gerechtigheid. En omgekeerd, in Zijn Erbarmen is een schroeiend oordeel: het ware volk schaamt zich nooit dieper over het verleden dan juist wanneer het vergiffenis heeft ontvangen.

En deze mannen, die niets vrezen dan alleen hun Zender, die in lichterlaaie staan tegen alles wat zich onder de mensen verheft en groot doet, die de hele oude godsdienst van offers en vasten en verdiensten opzij zetten, die met niets tevreden zijn, die de koningen in het aangezicht weerstaan en de vroomheid van de rijken ontmaskeren, zij zijn toch ten slotte de eenvoudigen, de kinderen. Zij maken het leven wél ernstiger maar ze maken het niet meer ingewikkeld. Integendeel!

"...wat eist de Heer van u dan recht te doen en weldadigheid lief te hebben en ootmoediglijk te wandelen met uw God?"

I Roeping en inspiratie

⁴Er was eens een jonge man op de hellende velden bij het stille dorpje Tekoa, bezig achter zijn kudde vee, die graasde in gelaten kalmte voort, van uur tot uur. Het leven van deze man

⁴ Jaargang I, 27 – 17 mei 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord III) 138-140.

was tot nog toe voorbijgegaan met de zorg voor zijn dieren en het kweken van wat moerbeibomen, een leven om, als men niet half suf geboren werd, langzaam maar zeker te gaan versuffen. Hoe klein is het kringetje van zijn gedachten, natuurlijk precies zo groot als het kringetje van zijn belangstelling. Dáár is een afslag en de volgende week is het ginder markt of keuring. Hij luistert 's avonds onder de bomen van zijn huisje naar de verhalen over die en die van de dorpsgenoten. En ver, heel ver weg ligt de wereld, de stad, de beschaving, de tempel, het leven van zijn volk. En dit alles lééft niet voor hem. Natuurlijk niet!

Zo zoudt ge denken, nietwaar? Maar zie, deze jonge man – Amos is zijn naam – hij hoort in zijn hart het tieren van de ongerechtigheid uit de verte. Zijn ziel is een fijne klankbodem, die dreunend teruggeeft het razen van de geldjacht, het wenen van de verdrukten en ook het tempelgezing van de goddeloze 'vromen'. De echo's van het hele volksleven komen samen in zijn stille borst. Wonderbaar!

En in zijn eenvoud raakt hij aan het peinzen: *“wat is godsdienst zonder gerechtigheid?”* “En als er nu geen gerechtigheid wordt gezocht, is het dan goed of stichtelijk de godsdienst toch nog te handhaven⁵? Of is het beter dit te staken? Is het wellicht zelfs gevaarlijk door te gaan met de godsdienst wanneer er geen gerechtigheid is? Hoe staat het met ons oude volk, dat zich 'Gods volk' noemt? Heeft dat volk nog een toekomst? Wáárvóór leven de mensen nog als ze geen gerechtigheid zoeken?”

Het werd hem zwaar te moede. 's Avonds als hij zijn kudde naar de stal dreef, zag hij de Orion staan en het Zevengesternte⁶ en werd geheel gevuld van de Majesteit van de Heer. En in menige geestvervoering zag hij de Orde van de sterren boven de wanorde van de stervelingen, de zuiverheid van de hemel boven de vuige⁷ lusten van de wereld. Ja, godsdienst sluit in zich een orde van liefde en recht. En als niemand het schijnt te weten, dan weet ik het. Ik, eenzame, simpele dorpeling. En dan zal ik het zeggen gaan, want – nu beken ik het – het Woord van de Heer geschiedde tot mij en Zijn verborgenheid werd mij van binnen kond gedaan.

Een paar maanden later is het feest te Bethel. Van alle kanten komen de pelgrims aan naar de heilige stede, waar de rijkstempel prijkt, verrijkt en versierd voor deze nationale feestdag. Het gevaar voor de Syriërs is voorbij dankzij Jehova, de God van Israël en dankzij Jerobeam, de dappere, de gevierde. De fakkel van de oorlog ging voorbij, alom in het land is het feest en alom gekroond door godsdienstige plechtigheden. De altaren roken zwaar, de vlammen varen juichend omhoog, jubelende dank voor de goede, welvarende tijd ter ere van God en het koninklijk huis... tot – ai! rauwe weerklank – een felle stem de feestvreugde doorboort, eerst onverstaanbaar, dan – wat zegt hij? – hoor: *“Gevallen is de jonkvrouw Israëls!”* en *“tegen het huis van Jerobeam zal ik opstaan met het zwaard”*.⁸

En in sombere drift roept de jonge herder met de brandende ogen, midden door de plechtige kerkdienst: *“Zo zegt de Here, Ik haat, Ik versmaad uw feesten en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken; want ofschoon gij Mij brandofferen brengt, Ik heb er toch geen welgevallen aan; doe het getier van uw liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luitenspel*

⁵ Weggelaten uit editie 1924: ' , te onderhouden'

⁶ Tegenwoordig beter bekend als de Plejaden, een sterrenhoop in het sterrenbeeld Taurus.

⁷ 1924: 'vuile'

⁸ Resp. 5: 2 en 7: 9.

niet horen. Maar laat het oordeel zich daarheen wentelen als de wateren en de gerechtigheid als een sterke beek.”⁹

Bom! De spelbreker! Pats, de opruier! Goddank, eindelijk een mán, een levend, oprecht, dapper hart! Een profeet!

“Wee, wee, die het recht in alsem verkeren en de gerechtigheid ter aarde doen liggen; zij haten in de poort degene die bestraft en hebben een gruwel van die die oprechtelijk spreekt” (5: 7, 10). “Ik heb sommigen uit uw zonen tot profeten verwekt en uit uw jongelingen tot Nazireën; is dit niet alzo, gij kinderen Israëls? spreekt de Here. Maar gij hebt aan de Nazireën wijn te drinken gegeven en gij hebt de profeten geboden, zeggende: gij zult niet profeteren; ziet Ik zal uw plaatsen drukken, gelijk als een wagen drukt, die vol garven is” (2: 11-13).

Hij die Jehova zich zag openbaren in het eindeloze van zand en hemel, van rotsen en gloed, in het wisselspel van dag en nacht, had zelden gesproken en had nooit gezongen. Maar in zijn ziel was het Woord gevallen, “de Heer nam hem van achter de kudde” (7: 15) en hij stormde aan met een schallend geluid als van bazuinen in de nacht, als klokalarm bij brand in de stad, als leeuwengebrul: “de leeuw heeft gebruld, wie zou niet vrezen? De Here Here heeft gesproken, wie zou niet profeteren?” (3: 8)

Zo zeker als de vreze volgt op het leeuwengebrul (dat Amos maar al te vaak gehoord had in de velden rond Tekoa), zo zeker volgt op Gods roep in het binnenste om récht, récht, en nogmaals récht, het spreken, het getuigen van deze eenzame dorpeling tegen de voze maatschappij. En dit is: profeteren.

II. De Schrikwekkende Eenvoud

¹⁰“Zoekt de Here en leeft...”

“Zoekt het goede en niet het boze, opdat gij leeft.” Amos 5: 6a, 14a

Ons werd nog pas een kier inzicht gegund in de wereld van de profeten en hoezeer is zij ons reeds groot, nieuw, heerlijk gebleken. Daar is de godsdienstige moed die wij missen, daar is het warme medeleven met het algemeen belang van het volk, daar is de drang tot getuigen uit eigen verzekerdheid, daar is een peilen van het heden als vervuld van Gods oordelende tegenwoordigheid, een doormeten van het verleden en een doorlichten van de toekomst. Daar is de machtige opstandigheid, de heilige ontevredenheid die ons schier geheel kwam te ontgaan, daar is de zuivere beslistheid de uitwendige godsdienst aan de kaak te stellen en op te ruimen, daar is de ontmaskering van de rijken, daar is de huivering voor de Hoog-Heilige. Zie, dit alles pakt ons, boeit ons en wij zullen later nog gelegenheid te over hebben om het beter te gaan verstaan en ons daardoor te laten richten op een nieuwe weg – doch ik voor mij, ik voel: dit alles is niet hetgeen mij het méést aangrijpt, ja schrik verwekt. Er is iets ánders! Dat is de *vereenvoudiging* die hier toegepast wordt op het godsdienstig leven, de schrikwekkende eenvoud van deze prediking tegenover onze redeneringen en spitsvondigheden, onze uitvluchten. Vrienden, laat ons hier een ogenblik¹¹ verwijlen.

⁹ 5: 21-24.

¹⁰ Jaargang I, 28 – 24 mei 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord IV) 143-144.

¹¹ 1924: ‘ogenblikje’

Wanneer in de godsdienst de mens God niet dient, dan dient de godheid de mens. Zolang de mens niet in dienst staat van Gods Gerechtigheid, zolang zal de uitgedachte godheid in dienst staan van de belangen van de mens. Eén van beide: God leeft en dan moet Hij gehoorzaamd worden tot elke prijs, ook ten koste van ons geluk en onze welvaart, óf God is een gedachte, een voorstelling van de mens en dan maakt de mens zijn wens tot wet, zijn lust tot recht. En dit laatste nu is de dood, het uiteenvallen van elke gemeenschap, de verschrompeling van alle sap en kracht.

Amos is zeer negatief. Wég met de tempeldienst, wég met de valse weegschalen, wég met het vroom gezang, wég met de luie dames op de zachte kussens, wég met al uw deftigheden en plechtigheden – maar – hoor toch! Daar dwars doorheen, doorluidend als een heldere schel erbovenuit: “Zoekt de Here en *leeft!*” of wat hetzelfde is: “zoekt het *goede* en niet het boze, opdat gij leeft”. Dat is het positieve. Het gaat dus om het léven. Hoe eenvoudig! De Heer te zoeken en het goede te zoeken, dat is eigenlijk hetzelfde. Wederom: hoe eenvoudig! Het gaat de profeet slechts om dit éne: Gods heilige wil, gerechtigheid, en daarvoor sterft hij liever dan dat hij voor al het andere blijft leven. Ja, in zijn leven is slechts één gloeiende, brandende zon, één heilig middelpunt, waardoor alles wordt gedragen, waarvandaan alles ontvangt kleur en warmte en licht, waaromheen zich alles beweegt in onwrikbare orde. De Heer is Recht en alle onrecht gaat dááran te gronde en elk mens en elk volk en ook het uitverkoren volk. Geen vroomheid, geen offer, geen godsdienstige¹² gewoonte, geen Schriftkennis kan baten tegen deze ondergang. Als er niet gevraagd wordt naar het recht, dan is de dood voor de poorten. “Zoekt de Here en leeft”, “Haat het boze en hebt lief het goede, en bestelt het recht in de poort; misschien zal de Here, de God der heerscharen aan Jozefs overblijfsel genadig zijn” (5: 15).

Vindt ge ook niet dat de profetie schrikwekkend eenvoudig is? Zou het kwaadwillige-in-ons niet wensen dat het minder eenvoudig ons en alle volkeren werd voorgesteld? Maar nu zijn wij gegrepen, omdat wij het met ons geweten terdege begrepen hebben. °Er is geen ontkomen!°

III. Het Gezag

¹³“Zo spreekt de Here ... die het Zevengesternte en de Orion maakt, en de doodsschaduw in de morgenstond verandert en de dag als de nacht verduistert, Here is Zijn Naam.” Amos 5: 4, 8.

De profeet heeft het gevoel, de verontwaardiging, de warmte, het woord voelen rijpen, zijn hart ging open, zijn mond ging spreken met een innerlijke noodwendigheid. Het is heel, heel diep persoonlijk. Ook de schrikwekkende eenvoud is langzaam uit de verwarring van zijn denken naar boven gegroeid.

Maar nu zien wij dit merkwaardige dat de profeet staat op de markt, op het tempelplein, op de beurs te getuigen, heel persoonlijk, in zijn eigen taal en, telkens met een geweldige stoot, zet hij opnieuw in: “Zó spreekt de Here” en eindigt “want de Here heeft het gesproken”.

¹² 1924: ‘godvruchtige’

¹³ Jaargang I, 29 – 31 mei 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord V) 148-149.

En dit is nu het beklemmende: hij meent het letterlijk, hij bedoelt niet: “zo spreekt de Heer, dan weet ge wel uit een of ander deel van de heilige Schriften, en wat ik hier zeg, dat is daarmee in overeenstemming, dat is daarvan de toepassing” – nee, letterlijk: op dit ogenblik, hier, terwijl deze woorden uit mijn menselijk hart en uit mijn menselijke mond, in mijn persoonlijke taal uitgaan, zijn zij gedragen en gedrenkt door het *gezág van de Eeuwige*. Er valt niet over te redeneren. Er valt niet op af te dingen. De gehoorzaamheid lijdt geen uitstel. “Zó spreekt de Here, die het Zevengesternte en de Orion maakt en die de dóódsschaduw verandert in morgenstond en de dag als de nacht verduistert, Here is Zijn Naam.”

De Schepper van de wereld is zélf de eeuwige Profeet. En alle dingen zijn door het Woord, door de Rede, naar de eeuwige Raad, naar het eeuwige Plan. Zo is dan de Orion en het Zevengesternte profetisch, ja, de gehele wereld heeft een profetische natuur, ziet uit en zucht en zoekt en speurt lijn en bedoeling in zichzelf en is van verlangen vol. En in het woord van de profeet weerkaatst, plotseling en puur, het eeuwige Woord, waarin alle dingen tezamen bestaan, leven, bewegen en zijn.

“Zó spreekt de Here”, krachtig, bindend, klemmend Gezag, breed als de spraak van de schone wereld, diep als de spraak van de stille eeuwigheid.

Indien Amos nu eens leefde, hier onder ons? Hoe zou hij oordelen over ons land, ons volk en zijn politiek? Hoe zou hij oordelen over de mensen die zonder te arbeiden toch rijkelijk leven? Hoe zou hij oordelen over de verhouding van arbeider en boer te onzent? Wat zou hij zeggen van onze kerkgang, van onze liefdadigheid? Maar wat bedriegen wij onszelf, vrienden? Amos sprák niet, of hij zei meteen: zó spreekt de Here. En zijn woord spreekt niet tot ons of het klinkt onmiddellijk: zó spreekt de Hére – en niet een mens.

Dus al die vragen hierboven moeten gewijzigd aldus: Hoe oordeelt de levende God over ons land, ons volk en zijn politiek? Hoe oordeelt de Heer over de lieden die niet arbeiden en toch rijkelijk leven en huizen bouwen van het zweet van anderen? En zo moet ge dan dóórgaan de klemmende vragen te horen, dezelfde vragen, maar *ánders*, nu, in het verblindende licht: zó spreekt de Here, die het Zevengesternte en de Orion maakt, die de dag van onze lusten tot nacht maakt, Here is Zijn Naam.

IV. Het Oordeel

¹⁴“Zie, ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken en af te breken, en te verderven, en te verstoren; óók om op te bouwen en te planten.” Jeremia 1: 10.

Zoals te verwachten was, rijst nu de vraag naar de praktische toepassing van het profetisch inzicht, van het profetisch gezag in ons leven.

De profetie – zo hoorden we – is niet in de eerste plaats voorspelling (I) en voor zover zij dat óók is, moet gezegd dat die voorspelling voor het grootste deel sinds lang is vervuld. De profetie is wezenlijk en voor altijd het getuigenis voor de Gerechtigheid van God en Zijn Zegepraal in de wereld. Dat getuigenis is hartstochtelijk en radicaal, is voor de profeet

¹⁴ Jaargang I, 31 – 21 juni 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord Vla) 158-159.

middelpunt van het leven (I), dat getuigenis verschijnt meestal in de vorm van een protest, het is schrikwekkend eenvoudig (II) en het dient zich aan als bekleed met Gods eigen gezag (III). Wat volgt daar nu uit? Dit: *dat godsdienst voor minstens de helft kritiek op het bestaande is.*

God is het Oordeel. In elk ogenblik moet gevraagd worden of dat wat in werkelijkheid bestaat mág bestaan, behoort te bestaan. Wat eeuwen lang voor waarheid heeft gegolden, *is* dat de waarheid? Wat de mensen tot recht hebben gestempeld, *is* dat recht? Van elk verschijnsel, bij elk geval moet overwogen: omdat iets een “feit” is, is het daarom in overeenstemming met Gods Wil? Die “keiharde” feiten brengen de gelovige niet in de war, de mening van de meerderheid vermag hem niet gerust te stellen, hij vraagt en laat niet áf van vragen: is het de bedoeling van God dat zó de samenleving is? Beantwoordt deze verhouding of die gewoonte aan de goddelijke wil? Mogen wij ons neerleggen bij dit? Kunnen wij berusten in dat andere, koude, wrede, liefdeloze? °Is de vreze Gods ooit bedaagd geweest?°

De gangbare godsdienst echter voelt en denkt precies omgekeerd. Voor de meerderheid van de kerkelijke mensen is de godsdienst juist de verheerlijking van het bestaande. God is voor hen in de eerste plaats de Beschermheer en Zegenaar van de bestaande orde in staat, kerk, maatschappij en gezinsleven. Wel kan men volgens de lieden van de gangbare godsdienst “zondigen”, maar dat zondigen is dan juist een overtreden van het bestaande, van de gewoonte, van het oorbare. Dat het juist zónde zou kunnen zijn het bestaande, deze schandelijke wereld van de mensen, voor Gods wil te houden, dát komt niet in hun brein op, dat schijnt hun waanzinnig en gevaarlijk. En zie, omdat dit van nature niet in hen opkomt, dáárom verwekt God Zijn profeten en hernieuwt van eeuw tot eeuw Zijn Woord dat Oordeel is en Gericht.

Zoals het geschiedde in de ziel van die jonge, krachtige zoon uit een eerwaardig priestergeslacht, Jeremia, die geroepen werd en hij zou wel priester willen zijn misschien om de gangbare godsdienst te onderhouden, maar hij móest profeet zijn en daar tégen staan. En hij begrijpt het eerst niet, want het land is welvarend en de koning schijnt Godvrezend, en de tempel wordt druk bezocht en nu ja, er geschieden gruwelen van verdrukking en Israël gaat meedoen met de politiek van de grote mogendheden, doch dat is maar al te begrijpelijk en ligt in de ontwikkeling van de dingen. Maar hij móet, die jonge priester. En hij stottert nog even tégen: “ach Here, Here, ik kan niet spreken want ik ben nog zo jong” (Jer. 1: 6), maar dan wordt zijn stamelende, weerstrevende mond aangeroerd door de goddelijke Hand en de taak wordt op hem gelegd, hoog en verheven, schier bovenmenselijk, maar ook vreselijk, omdat hij allen tegen zich in het harnas zal jagen. Hij zal niemand sparen en niets mogen sparen, en de mensen zullen alleen het negatieve zien en zullen hem voor een goddeloze, een heethoofd, een doordrijver, een landverrader houden, maar onverbiddelijk klinkt het woord dat hem wijdt voor al zijn levensdagen tot profeet: “Zie, ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om *uit te rukken* en af te breken en te verderven en te verstoren; *ook om te bouwen en te planten*”.

O! het natuurlijk hart wil goedpraten, verdedigen het bestaande, met een vroom sop van tevredenheid de zielen overgieten, maar de religie van de Geest is ánders, heel anders: om Gods wil, om Zijn Gerechtigheid, om Zijn Rijk, heilige kritiek van het bestaande, want waar

God komt, kan niets blijven zoals het is. De Heer Zelf is de Kritiek. Ook, maar daarna, als deze is aanvaard, de Bouwer en Planter°, krachtens Zijn belofte°.

¹⁵Godsdienst is kritiek op het bestaande. Maar, zo vraagt ge terecht, is de godvruchtige toch ook niet *dánkbaar* voor het bestaande? Kritiek oefent de godvruchtige omdat *zóveel* in het bestaande met Gods Wil in strijd is. Maar, zo vraagt ge terecht, is niet al wat bestaat in Gods Wil gegrond? Ook het harde, het wrede, het slechte? En inderdaad, hier staan we voor een van de diepste raadselen die het denken de gelovige opgeeft. Men kan bijvoorbeeld zeggen: God wil de oorlog, want hij is er, het gebeurt, *dús* is er een besliste Wil van God achter (te spreken van “Toelating” brengt niet het minste licht, voor een almachtig Wezen is “willen” en “toelaten” hetzelfde, gelijkelijk uitspraak van Zijn Bedoeling). Evenwel kan men ook zeggen: God wil de oorlog *niet*, want Hij verbiedt de doodslag en roept ons door het Evangelie tot de liefde en tot de broederschap. Hoe is dat nu?

Voor ons mensen, in onze eindige positie, tussen verleden en toekomst, aan onze beperkte ogen gebonden, voor ons mensen zijn er *twee* willen in God, de wil die het “feit” maakt, en de wil die de “zedenwet” stelt, de wil die zegt: *zó* is het, en de wil die spreekt: *zó* behoort het, *zó móet* het. Alle godsvrucht streeft naar aanbidding van het wonder van deze twee-eenheid in God. Er is natuurlijk ontzaglijk veel verschil hoe men de wil-tot-het-feit en de wil-tot-het-Goede opvat en daaruit begrijpt ge hoe de ontelbare richtingen in de religie ontstaan. Maar¹⁶ ten slotte zijn er slechts *twee soorten* onder al die richtingen, er is *één* punt waar onfeilbaar zich de wegen van de mensen scheiden. Dit punt ligt bij de vraag: Ziet gij de zedenwet ingeperkt door het bestaande *of* ziet ge het bestaande ingeperkt door de zedenwet? Oordeelt gij de zedenwet, omdat zij in strijd is met het bestaande *of* oordeelt gij het bestaande, omdat het in strijd is met de zedenwet. Beroept ge u op de werkelijkheid om de Eis te vervormen *of* beroept ge u op de Eis om de werkelijkheid om te vormen? Dus *wél* verstaan: 1) er zijn duizenden mensen die (bijvoorbeeld tegenover de oorlog) zeggen: wat bestaat, is goed, het is alles natuur, het *kán* niet anders; *déze* staan buiten de godsdienst, 2) er zijn verder onder de godsdienstigen twee soorten: a) zij die zeggen: het is wel niet goed misschien, maar het is *tóch* Gods wil, b) zij die zeggen: het schijnt wel Gods wil misschien, maar het is *tóch* niet goed.¹⁷

En nu, vrienden, het is door het profetisch getuigenis dat God ons heeft geopenbaard: *alleen* in de *laatste* opvatting klopt het *hárt* van de religie. “Zie, ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken en af te breken en te verderven en te verstoren; *óók* om te bouwen en te planten” – zo heet het tot deze jonge Jeremia, en nu kunnen wij vragen: maar *bestáán* die volken en koninkrijken dan niet door Gods Wil, door

¹⁵ Jaargang I, 33 – 5 juli 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord VIb) 168-171.

¹⁶ Editie 1924: ‘- en dat wilde ik u zo dolgraag duidelijk maken –’

¹⁷ De volgende passage uit editie 1924 is weggelaten: ‘Neem weer het voorbeeld van de oorlog. 1) er zijn lieden die zeggen: het is zo en het kan niet anders, het is altijd zo geweest en het zal altijd wel zo blijven; deze staan principieel buiten alle religie (merkt ge wel hoeveel ‘vromen’ buiten de godsdienst staan?) 2a) er zijn godsdienstige lieden die zeggen: o! het is schándelijk, God wil een heel ander leven, maar voorlopig wil Hij blijikbaar het bestaande, en dan zullen wij maar berusten en wachten. 2b) er zijn godvruchtige mensen die zeggen: ja, het is Gods onbegrijpelijke wil, al wat geschiedt, maar Gods zédelijke Wil zegt ons in zijn Woord en in ons geweten dat het toch als gruwelijk verworpen moet worden en bestreden met alle macht, om de eer van de Naam des Heren.’ Vermoedelijk kon Miskotte hier zo kort na WOII niet meer achter staan. (wvdm)

Hem gevormd en onderhouden? En het ligt voor de hand dat wij verder vragen: maar is er dan niets goeds, is de betrekkelijke orde die daar heerst en de betrekkelijke rechtvaardigheid dan niet iets schoons, waarvoor het past God te danken – en toch, zie de roeping kondigt onherroepelijk het Oordeel, de Kritiek, de Verwerping aan. De profeet verstaat dat niet het bestaande heeft te zeggen hoe ver het ideaal, de wét, de eis van de liefde en van de gerechtigheid zal zeggen in hoeverre het bestaande mág¹⁸ blijven bestaan. De profeet heeft sterker dan iemand vóór hem de tweestrijd gevoeld tussen wereld en geweten en hij heeft verkondigd dat *God* in die strijd staat *aan de zijde van het geweten*, dat God de Bestrijder, de Vijand van Zijn eigen, nu verdorven wereld is. Het goddelijke duldt niet zijn verbinding met het ongodelijke.

En toch houdt de profeet vol dat deze verdorven wereld van God is en op het Godsrijk aangelegd. Ware het niet zo, dan kon de Heer ook geen eisen stellen, dan zou er geen vatbaarheid zijn om die te begrijpen. De profeet is dus in geen geval van de behoudende partij, want de mensheid ligt tot in haar grondslagen onder het Oordeel. Maar het is óók niet revolutionair-zonder-meer, want in het bestaande is toch ook altijd iets, hoe weinig ook, dat reden geeft tot danken. En dit is de tweedracht in het hart van iedere gelovige: aan de ene zijde: alles moet ánders om God welbehaaglijk te kunnen zijn, aan de andere zijde: niets is geheel van God verlaten, alles bestaat naar Zijn Behagen.

Dus is de Godheid gedeeld? Dus zijn er twee willen in God? Ganselijk niet! Er is één eeuwig aanbiddelijk Wezen, maar het is óns niet vergund de Eenheid te zien.

Wij kunnen zelfs zeer klaar begrijpen waaróm wij de eenheid niet vermogen te zien. Dit is niet alleen omdat ons verstand verduisterd is door de zonde, maar eenvoudig omdat wij *schepselen* zijn, wier denken verloopt in de tijd. Zien we áchter ons in het verleden, dán zien wij een óngedeelde Godswil, dan heeft alles naar Diens bestek zó moeten zijn en wij danken voor elke zonde, voor elke smart. Zien we vóór ons, dan weten wij wat Gods zedelijke, geopenbaarde wil¹⁹ van ons eist, voelen we ons gans verantwoordelijk voor de gang van ons leven.

En nu, in het heden, dat ondeelbaar ogenblik tussen verleden en toekomst,²⁰ weven die beide Wilsuitingen door elkander, en nu is dit *de vraag*: wááran hebben wij ons° in het heden° te houden? En het antwoord moet met ontzaglijke klem luiden: alleen aan Gods zedelijke, geopenbaarde wil: “want de *verborgene dingen* zijn voor de Here onze God, maar *de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen tot in eeuwigheid, om te doen* al de woorden der wet” (Deut. 28: 29) die mogen geschreven zijn op de vlezen tafelen van onze harten. Verborgen is ons, althans voor heden en toekomst, de zin en de bedoeling van wat in de wereld gebeurt, geopenbaard is ons de soevereine eis van het Goede, dat in de wereld heeft te gelden. En daarmee alleen hebben wij te maken.

Een verheerlijking of verdediging van het bestáánde, omdat het nu eenmaal bestaat, is dus overall geboren uit gebrék aan godsvrucht. De ware godsvrucht begint altijd met God te

¹⁸ Uit editie 1924 is hier weggelaten: ‘... gaan, maar dat omgekeerd, het ideaal, de eis van de liefde en van de gerechtigheid zal zeggen in hoeverre het bestaande mág...’

¹⁹ Hier heeft editie 1976 een verkeerde regel ingelast, p. 170. Deze tekst is cf. editie 1924.

²⁰ Hier weggelaten uit editie 1924: ‘(wat twee minuten voor twaalf toekomst was, bleek één minuut voor twaalf verleden te zijn; en wie heeft de overgang gemerkt?)’

ervaren als het Oordeel, als de Kritiek. Zoals in ons hartenleven niet te bespeuren valt een langzame bétering, zoals daar verlangd moet worden naar bekering, ommekeer, verandering van de grond af, omwenteling, zo ook in de samenleving, wij hebben niet in de eerste plaats te waarderen, maar wij hebben allereerst om Gods wil, om Zijn Gerechtigheid, omwille van Zijn Rijk te kritiseren en te werken voor een diep ingrijpende ommekeer, een heilige omwenteling. God moet ons persoonlijk bekeren, omwentelen. Toch voelen wij het als *onze* schuld indien alles bij het oude blijft. ²¹Misschien wil Hij wat wij ten kwade hebben gedacht ten goede wenden, maar daar hebben wij niet op te rekenen. Over ons en ons leven, persoonlijk en maatschappelijk, ligt de Kritiek van God. Ik kan het niet anders zien dan zó dat de Heer onze samenleving met het tot systeem verheven vuistrecht streng veroordeelt. En gij, mijn vrienden, gij kunt het ook niet anders zien.

Wel u als gij verstaan hebt dat zó de zuivere weg gaat tot de oprechte godsvrucht. Want wie uitgaat van Gods geopenbaarde wil, die gaat door vele smarten, maar hij ziet in sommige heerlijke ogenblikken de Eénheid-van-wil in God, in zoverre de werkelijkheid ten weerstand, ja, maar ook tot voorwaarde en springplank voor het Goede bestemd blijkt en zo het al moet medewerken ten Goede.

Maar zie, wie uitgaat van het feit, de werkelijkheid, en meent zich bij de Godswil van de werkelijkheid te mogen neerleggen, die zal het licht niet zien. Ge moogt God achter het verdorven leven zien blinken, ja, als ge begonnen zijt te zien hoe God tégen dit leven ingaat. Maar als ge u onttrekt aan het Oordeel, als ge meent dat godsdienst goedpraten is, dan zult ge op den duur zeker een godloze worden. Want God *is* het Oordeel: “zie, Ik maak alle dingen nieuw”.²² °Het bestaan is niet de schepping.° Al wat bestaat is waard dat het te gronde gaat²³, het is Gods Wil het bestaande te doen vergaan: “Hij neemt het eerste weg om het tweede te stellen, want, wat oud-gemaakt is en verouderd is nabij de verdwijning” (Hebr. 8: 13). Wie heeft het bestaande oud gemaakt? God de Heer!

Men zegt dat een mens met zijn tijd moet meegaan. Het mag zijn! Maar de profeet zegt dat de tijd met GóD moet meegaan, Zijn eeuwige Wil moet volbrengen in een nieuwe gestalte. Dit is de tragische tweespalt van deze wereld dat al het bestaande van God is en dat toch niets van het bestaande voor Gods Aangezicht kan “bestaan”. En dit is het licht van de profetie: de klare scheiding tussen wat ons mensen aangaat en wat ons niet aangaat, tussen het verborgene en het geopenbaarde. Jezus Christus, onze opperste profeet, gaf dan ook geen wereldverklaring, maar sprak de eeuwige woorden: “Mijne spijze is, dat Ik doe de Wil Desgenen, die Mij gezonden heeft” (Joh. 4: 34) en leerde ons het profetisch gebed: Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw Wil geschiede, gelijk in de hemel, *alzo ook op de aarde!*

V. Van de praktijk van de Godzaligheid

²⁴“Uw wil geschiede...” Matteüs 6: 10

“Uw wil geschiede...” Matteüs 26: 42

²¹ Hier weggelaten uit editie 1924: ‘Zo moet God ook de maatschappij omkeren, omwentelen; en wij hebben het te voelen als ónze schuld wanneer alles bij het oude blijft.’

²² Opb. 21: 5.

²³ Citaat van J.W. von Goethe uit *Faust I* (1808). Goethe schreef “Alles was *entsteht*...”

²⁴ Jaargang I, 34 – 12 juli 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord VII) 173-176.

Eén machtige bedoeling is bezig achter het leven, één heerlijke Godswil. Maar voor óns, gebonden creaturen, verschijnt tot regel en richtsnoer van onze wandel de zedelijke wil van de Heer apart, in wet en geweten, en déze wil moeten wij liefhebben, bewaren, doen. Wij weten maar al te wel dat de geopenbaarde wil tegen het vlees ingaat. Vandaar het geschreeuw van de zelfzuchtige mens dat wat God van ons vraagt onpraktisch is en onmogelijk. Daarom bidden wij te meer: Uw Wil geschiede. Maar de Heer Zijnerzijds maakt het ons niet makkelijk, opdat wij door lijden zouden geheiligd worden. Wij bezwijken vaak, wij gaan door vele verdrukkingen, waarin wij moeten leren spreken²⁵: “Uw Wil geschiede” en wij weten dat dit een andere Wil is, verborgen en duister, *niet* de Wil die tot regel en richtsnoer van onze wandel werd.

Verstaat nu, vrienden, dat de praktijk van de godzaligheid is een bewogen leven tussen die twee zózeer *verschillende* gebeden, heen en weer: eerst de bede van het Onze Vader: “Uw Wil geschiede... op de aarde”, dat is: beroep op Gods zedelijke geopenbaarde Eis van recht en liefde, dan weer de andere bede, als het leed van de werkelijkheid ons dreigt te verbijsteren: “Uw Wil geschiede, en niet de mijne”, dat is: een buigen van het hoofd voor de onbegrepen Wil van de harde feiten. Deze twee beden zijn slechts naar de klank hetzelfde, in wezen echter tégenpolen waartussen de as van ons leven wentelt.

En verstaat nu dat hier weer sprake komt van twéé willen en dat, waar wij de éénheid niet zien, een eigenwillige vermenging niets dan een vertroebeling van het geestelijk leven ten gevolge kan hebben. Wanneer ge bidt: Uw Wil geschiede... op de aarde, Uw Recht, Uw Liefde, vinde haar vervulling, dan kunt gij dat alleen diep verlangen indien de huidige toestand u een kwelling en verzoeking is. Het heeft geen zin deze bede te vermengen met de andere: “Uw Wil geschiede en niet de mijne”, want aangaande het onrecht op de aarde stemmen de Wil van God en de wil van de gelovige volkomen overeen. En evenmin omgekeerd: de geslagene, door rampspoed getroffen, bukkende voor het feit dat God in zijn leven heeft gesteld, heeft in dat eigen ogenblik niet te bidden: “Uw zedelijke Wil worde vervuld”, want die Wil is in het ogenblik van déze strijd niet in het geding. Voor de zuiverheid van ons handelen is het noodzakelijk dat we hier niet de zaken dooreen warren maar de tegendeligheid van deze beden blijven beseffen.

De praktijk van de godzaligheid gaat door diepte en hoogte, door talloze spanningen, hel licht en slagschaduw. Een kind van God begint zijn levensdag telkens in grote eerbied en mét dat hij het licht ziet rijzen is zijn hart vervuld van de bede: Uw Wil geschiede gelijk in de hemel, waar de natuur van de engelen gehoorzaamheid is, alsook op de aarde, waar wij zwoegen om ons brood, moge toch Uw Gerechtigheid zegevieren, en geef dat allen die werken genoegzaamheid hebben en wil in de werkelijkheid doorvoeren Uw heilige leuze: “wie niet werkt, zal ook niet eten”.²⁶ Uw Wil geschiede in de tere verhoudingen van liefde en vriendschap, heilig zij ons allen het huwelijk²⁷, heilig iedere mensenziel die liefde zoekt te geven en te ontvangen. Uw Wil geschiede, laat geen mens dulden dat een ander mens zich voor hem vernedert, laten wij elkander kennen en verdragen, laat ons met diepe aandrang zoeken elkanders heil – o God! Het kon zo mooi zijn in het leven, mijn leven, áller leven,

²⁵ Hier weggelaten uit editie 1924: ‘gemarteld in ons Gethsemane,’

²⁶ 2 Thess. 3: 10.

²⁷ Miskotte zelf was op 10 september 1923 getrouwd met Cornelia Cladder.

indien Uw Liefde en Uw Gerechtigheid werd beleden in strenge en wijde praktijk... en als de mensen het zo zwaar vinden – en het is zwaar – omdat ze door Uw Oordeel heen moeten, och, wil hen bewegen, vertederen en sterken dat zij Uw Kritiek aanvaarden om dán Uw Woord te kunnen horen: “Zie ik maak alle dingen nieuw”. Zo spreekt in de avond en de morgen en in de hitte van de dagtaak het hart van de gelovige – en hij ziet reeds in de heilige droom die God hem verleent de aarde gereinigd, de liefde triomferend, het wrede verdwenen of verdwijnende, hij voelt dat de zachte, zedelijke krachten zijn aan de winnende hand, hij bevroedt de verborgen schoonheid van het leven, de zalige bedoeling van de werkelijkheid – en zie, midden in zijn biddende leven soms, dwars door zijn profetische droom, sláát God hem, brengt laster over zijn naam, toont hem dat de mensen bruten zijn of plotseling – wie zal de beproefde de schuld geven? – komt de rampspoed in zijn werk, hij wordt ziek, zijn vrouw verzwakt, zijn lieve kind ligt uitgeteerd, en hij is zo schrikwekkend alleen en niemand begrijpt hem, en zie, dan in het duistere van de nacht zal hij het uithijgen aan de borst van de wrede werkelijkheid die ook van God is: Uw Wil geschiede, en niet mijn lang gekweekte wens, niet mijn teer gekoesterd ideaal..., voor U, o eeuwig-Verhevene in Uw verborgenheid, buig ik, doe met mij naar Uw Behagen.

De praktijk van de godzaligheid begint met liefde voor de geopenbaarde Wil, daarvan leeft zij, dat is middelpunt en vreugde van het nieuwe rijk van de ziel, maar, zo in zuiverheid begonnen, komt er het lijden en de teleurstelling en daarin is óók een Wil, een heel andere, vreemde, die nochtans wil geëerd zijn en beleden als een goddelijke Wil. En nu weet ge dit, dat ge *nooit of te nimmer vrede* zult vinden in het leed dat de verborgen Wil u aandoet, als ge niet begonnen zijt met uw vreugde te vinden in wat de geopenbaarde Wil u te doen gaf, dat ge²⁸ nooit zult doorbreken tot de bede: “Uw Wil geschiede en niet de mijne”, als uw leven in gezegende dagen niet was vervuld met de vréugde van de Wet en van het gebed: Uw Wil geschiede op de aarde.²⁹ Zoals het was in het leven van de Here Christus: éérst verteerd door de ijver voor het Rijk van de Vader, gevoed en verzadigd door de heilige Wil, die volbracht moet – dán, als alles instort en de profetische droom schijnt te vergaan, dán in veel angsten ten slotte het buigen en aanvaarden van die andere, die vreselijke Wil, de bittere Wil, die de drinkbeker van onverdiende doodsnood gaat mengen. In het Kruis staan de twee willen dwars op elkaar.

Wij kunnen het³⁰ eens en voor al weten hoe diep en hoog de praktijk van de godzaligheid is, groots-bewogen van de daad naar de overgave van de arbeid tot het lijden, van de ijver tot de berusting, want wij weten hoe het leven naar de geopenbaarde Wil, ook het deemoedigste en zuiverste wordt doorkorven door de scherpe snede van die andere Wil, die van een héél ander, een wreed God schijnt te komen en die toch aandringt op onze ziel om erkend te worden als de verborgen wil van dezelfde Heer die ons uitzond om Zijn wil te doen en Zijn werk te volbrengen. De Heilige is ook de Verborgene.

Maar versta nu ten slotte *dat het hierbij niet blijft*, dat de praktijk van de godzaligheid in haar bewogenheid voortgaat, het leven weer grijpt en terugvaart van de verborgen wil naar de

²⁸ Weggelaten uit editie 1924: ‘, in uw Gethsemane,’

²⁹ Weggelaten uit editie 1924: ‘Zoals het was bij Job, van wie éérst wordt gezegd dat hij was rechtvaardig en godvrezend en van wie dan blijkt hoe hij in oprechtheid buigt voor de onbegrepen smarten van de Verborgene (als de vrienden hem maar niet de zedelijke ‘rechtvaardigheid’ van die smarten willen wijsmaken).’

³⁰ Weggelaten uit editie 1924: ‘nu’

geopenbaarde, van de overgave terúg naar de daad, van het lijden tot nieuwe arbeid, van de berusting tot nieuwe ijver – en weer in het volle leven, weer sprekende: “Uw Wil geschiede”, Uw zedelijke Wil van Liefde en Gerechtigheid, die wij vasthouden als het eigenlijke van Uw Bedoeling, als dát waarmee wij *al* onze dagen te maken hebben – daar geschiedt ons soms een wonder. O! wij ervaren het aan onszelf dat degenen die God liefhebben *alle* dingen moeten meewerken ten goede³¹, dat wie liefhad de geopenbaarde Wil en weende onder de Wil van de “dingen”, de harde feiten, schouwen mag hoe er tóch een Eénheid is in Gods bedoeling – we staan in sprakeloos ontzag! – want het leed en al het onbegrepene, het werd voorwaarde en springplank voor ons hart, dat véél doorstond en nu door vele verdrukkingen inging in de vreugde van een gelouterde godsvrucht.

Omdat een mensenkind zegt, dagelijks, Uw Wil geschiede, de zedelijke, *daarom* zegt hij als de nood aan de man komt: Uw Wil geschiede. En wederom, omdat een mensenkind, in de uitzonderlijke spanning, zó heeft kunnen spreken, eenmaal of tweemaal in zijn leven, *daarom* trekt hij vreugdevol in ten arbeid, ter verheerlijking van de heilige Wil die zijn dagelijks brood werd. Wie dit dagelijks brood tot spijs heeft, die kan de drinkbeker, de bittere, nemen en wie de bitterheid dronk, die heeft eerst recht smaak gekregen aan het blanke brood van de zedelijke Wil van de Heer. En bovenaardse vreugde is diep in hem gezonken. Een ondoofbare vlam staat zijn gebed ten hoge: “Uw Wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde”. En daar leeft hij van. Dit is zijn onschendbare zaligheid: °de hunkering naar de heiliging van het ganse leven, de heiliging die God zelf voltrekt, zo waarachtig als het Gebod uit zijn Wezen stamt.³²

VI. Profeet en Koning

³³*“Zie, ik stel u heden tot een vaste stad, en tot een ijzeren pilaar en tot koperen muren tegen het ganse land; tegen de koningen van Juda, tegen haar vorsten, tegen haar priesters, en tegen het volk van het land”.* Jeremia 1: 18

Het zal geen aandachtig Bijbellezer ontgaan zijn dat er bijna voortdurend een spanning is tussen de profeet en de koning: Samuël contra Saul, Nathan tegen David, Elia tegen Achab, Amos tegen Jerobeam, Jesaja tegen Achaz en Hizkia, Jeremia tegen Josia en zo maar voort. De aard en de taak van koning en profeet zijn blijkbaar tegenstrijdig.

Wanneer wij nu goed verstaan hebben wat gezegd werd over de *twee willen*, dan hebben wij een goede kans deze spanning, die bijna geregeld in strijd zich ontlaadt, te begrijpen. De koning vertegenwoordigt de éne wil, de wil van de feiten, en de profeet vertegenwoordigt de andere wil, de wil van de gerechtigheid. De koning vertegenwoordigt het bestaande, de profeet velt over het bestaande het vonnis in Gods Naam. De koning voelt oprecht de roeping op de bres te staan voor de gegeven orde, de profeet heeft de roeping aan de mensen te laten zien dat de regelmaat van het verkeerde in Gods oog in de vreselijkste wanorde is, hij predikt dat stelselmatig geworden onrecht geen “orde” heten moet maar onrecht-in-het-kwadraat. De koning wil de mensen tevreden hebben, de profeet ontevreden, om Gods wil. De koning toont aan hoe de algemene welvaart ook hun

³¹ Zie Rom. 8: 28.

³² In editie 1924 staat hier: ‘hijgen naar het Heilige’.

³³ Jaargang I, 35 – 26 juli 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord VIIIa) 178-179.

persoonlijk belang is, de profeet gaat elk menselijk geluksbegeren voorbij en vraagt alleen naar het Goede. De koning wil de godsdienst beschermen als zij is de dienaar van de staat, als zij de verdrukten weet zoet te houden, de profeet – omgekeerd – vertrouwt de godsdienst niet meer als zij één lijn trekt met de machthebbers. De koning wil hoogstens met zijn tijd meegaan, de profeet oordeelt dat de tijd met al wat erin is met Góds Bedoeling moet meegaan. De koning zou willen dat de mensen begonnen en eindigden met te bidden in berusting: Uw Wil geschiede, de wil van de feiten, de profeet wenst niets liever aan de mensen duidelijk te maken dan dat van berusting slechts tijdelijk en alleen in het persónlijke leed sprake kan zijn, dat de ware godsvrucht juist inzet met en uitmondt in die ándere bede: Uw heilige Wil geschiede op de aarde. De koning deelt als loon voor loffelijke onderwerping onderscheidingen uit, de profeet acht op geen eretekenen en erkent slechts één onderscheiding: te behoren tot “het volk dat de gerechtigheid kent, in welks hart Gods Wet is” (Jes. 51: 7). Dat is adel, dat is de overheid° boven de overheid°! Het God-geheilgd zaad zal ‘t gezegend aardrijk erven.³⁴

³⁵Had de koning dan altijd ongelijk? Zeker niet! Maar gezien vanuit Gods Bedoeling: ja, dan is hij wel telkens de *schuldige* en de weerspannige. °Ondanks de gratie Gods faalt hij.° Heeft de profeet dan altijd gelijk? Zeker niet! Er zijn ook valse profeten, maar telkens wanneer hij de toestanden meet aan Góds Wil, om Diens Eer te zoeken, dan is hij telkens onfeilbaar de *gezondene* van de Heer. °Door de roeping Gods staat hij.° Is het koningschap dan óók niet in Gods Wil gegrond? Daar hebt ge weer de oude vraag! Lees ter verheldering eens 1 Samuël 8: welk een drama, zinnebeeld en lering voor alle tijden.

1. De kreet, de eis van het volk: “Zet nu een koning over ons, om te richten, gelijk al de volken hebben” – vers 5.
2. Dan de verontwaardiging van het profetisch hart over deze drieste aandrang en zijn gang tot het gebed – vers 6.
3. En dan het antwoord van de Heer: “Zij hebben ú niet verworpen, maar zij *hebben Mij verworpen*, dat Ik geen koning over hen zal zijn” – vers 7.
4. En Samuël, de profeet, schildert de noodwendige gevolgen van het koningschap in die tijd: “Hij zal uw zonen nemen, dat hij hen zich stelle tot zijn wagen” vers 11vv. – “Gij zult wel te dien dage roepen, vanwege uw koning, die gij u zult verkoren hebben, maar de Here zal u te dien dage niet verhoren” – vers 18.
5. En dan de bittere weerstand, het hunkeren naar de wereldse glans: “Het volk weigerde naar de stem van de profeet te horen en zij zeiden: nee, maar er zal een koning over ons zijn, en wij zullen ook zijn gelijk al de volken en onze koning zal ons richten en hij zal voor onze aangezichten uitgaan en hij zal onze krijgen voeren” – vers 19, 20.

De Here nu zei tot Samuël: “Hoor naar hun stem en stel hun een koning”, dat wil dus zeggen: het is³⁶ Mijn wil dat zij hun zin krijgen, maar *hun zin is niet in overeenstemming met mijn Wil*, dat is: met mijn oorspronkelijke Bedoeling. Aan de wortel van elke menselijke heerschappij ligt deze tweespalt, om ons van Godswege te verontrusten en te doen schreien naar Zijn Rijk.

³⁴ Naar de laatste regels van Psalm 25 vers 6, psalmberijming 1773.

³⁵ Jaargang I, 36 – 2 augustus 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord VIIIb) 184.

³⁶ Weggelaten uit editie 1924: ‘mijn wil dat deze aandrift bevredigd wordt,’

VII. Profeet en Priester

³⁷*“De priesters zeiden niet: waar is de Here?”* Jeremia 2: 8

“Wanneer dan een priester u vragen zal, zeggende: wat is des Heren last? zo zult gij tot hem zeggen: wat last? ... dat ik ulieden verlaten zal, spreekt de Here”. Jeremia 23: 33

De profeet is voorbestemd tot ergernis. De mensen, alle, stoten zich aan hem omdat zij zich stoten aan Gods Oordeel. Niets is veilig voor zijn scherpe blik, zijn borend woord, hij is de rover van de gerustheid van de mens, de zaaier van het heilige zaad van de ontevredenheid. Het is waar dat de maatschappij en de kerk zonder een goede dosis dwaasheid en vooroordelen niet kunnen bestaan. Moeten daarom die dwaasheden en vooroordelen ontzien worden? Ja, zegt de priester. Nee, zegt de profeet. De priester (dat is: de officiële godsdienst) kan niet anders dan ‘ja’ zeggen, want hij rekent allereerst met de menselijke belangen, gewoonten en dierbaarheden. De profeet kan niet anders dan ‘nee’ zeggen, want hij rekent allereerst met het Andere, met God, Zijn Oordeel en Zijn Wil. Daarom klaagt Jeremia (zélf afstammend uit een oud priestergeslacht, maar vroeg geroepen tot profeet): de priesters zeiden niet: “Waar is de Heer?” want ze meenden het te weten. En dit is hun “eer”. Dat is hun ernstige fout, daarin vervalt telkens weer de gewone godsdienstigheid. En dat komt voort uit de zekerheid dat men “het weet”: de Heer is in Zion of de Heer is in de Bijbel, men acht het onnodig in de Werkelijkheid, in het leven zélf te vragen: waar is de Heer? De priester kan op den duur niet ontkomen aan de waan van “weten”, er is geen levende vraag meer in hem. Dit is de neergang van elke kerk, van elke godsdienstige partij. Zij hebben God bij de hand, dáárom is zijn hand verre. Op den duur eindigt wat in de Geest begonnen was in het vlees, het vroom-verharde.

Doch de profeet vraagt juist altijd: “waar is de Heer?” Dit ontsteekt de ijver die hem verteert. Dit brengt het vuur in zijn aderen. Hij kan niet rusten voordat hij in het verharde, barnende leven ziet waar de Heer is, aan welke zijde van de partijen, in welke oordelen en gerichten, in welke beloften en verwachtingen. En nu wil hij de mensen, die geboren lafaards en luiaards zijn, dringen óók te vragen: “waar is de Heer?” Waar die vraag levend wordt, dáár is de Heer zeer, zeer nabij.

Maar komen de priesters vragen: “Wat is de last van de Heer?”, wat heeft de Heer u geopenbaard om óns te zeggen tot troost en opbeuring in deze benarde tijd – dan: “wat last? dat ik ulieden verlaten zal, spreekt de Here”. Mooie boodschap! Het is °een zure taak³⁸ zo een ongeluksprofeet te zijn. Doch de profeet zelf heeft van heilige ontroering en vervoering bij het overbrengen van zijn ontzettende boodschap, Is dit wreedheid? Koud dóórdrijven van starre beginselen? Nee, de profeet verstaat wat de priester niet wil verstaan, dat het oordeel een uiting van Gods Liefde is – Liefde voor zijn aarde, zijn dierbare schepping, zijn kunstwerk. Liefde voor de heilige orde, liefderijke bemoeienis om te louteren en te reinigen, liefderijk vasthouden van wat dreigt onder te gaan door eigen verderf. Wat is Gods trouw? Dat Hij Zion nooit verlaat, zegt de priester. Dat Hij, Zichzelf getrouw, Zion bezoekt met verlating, zegt de profeet. Zo alleen blijft God Gód.

³⁷ Jaargang I, 38 – 23 augustus 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord IX) 194-195.

³⁸ De tekst uit 1924 heeft hier: ‘is me een mooie taak’

En hieruit kunt ge nu ook verstaan wat een “valse profeet” is. De valse profeet nadert het priestertype, hij kan en wil niet begrijpen dat Oordeel ook genade is. Hij is erop uit de schare diets te maken dat de waarheid dáár is waar troost wordt gebracht, waar de lichtzijde van de dingen wordt opgezocht. De valse profeet zegt, als het volk vraagt: wat last, welke opdracht hebt gij? – “dat de Here bij u blijft, wát gij ook doet; vrede, vrede en geen gevaar”. Dan juist is God geweken°, ook van het volk dat Hij tevoren had verkoren°.

VIII. Het profetisch Geheim

³⁹“Men zal nergens meer leed doen noch verderven op de ganse berg mijner heiligheid; want de aarde zal vol zijn van kennisse des Heren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken”
Jesaja 11:9

En nu het geheim: want nu zijn wij toeberaid om het te verstaan, en hadden wij niet reeds vermoed dat achter al dat felle en vreemde, dat achter die kritiek en uitdagende woorden een geheim schuilt, het geheim van de profetische ziel? Hoe kán een mens zo eenzijdig zijn tegen al het zichtbare in? Hoe vermeet zulk een mens zich al het betrekkelijke te meten aan Gods volstreckte Wil? Waarom vermoeit hij zich met het Onmogelijke en weigert nuchter te zien dat het praktische leven zo eenvoudig niet ligt? Waarom haalt hij zich de haat of minstens de lach van de gezetenen en de gerusten op de hals en matigt zich het gezag van de Eeuwige aan? Waarom tempert hij zijn kritiek niet, waarom kan hij ook niet eens vergevend glimlachen om de domheid en de slechtheid van de aardgeborenen? Eilieve, wat wil hij? Zijn tanden stukbijten op het graniet van de werkelijkheid? En waarom doet hij niet mee om de machten: koning en priester, die althans een betrekkelijke orde en zedelijkheid bewerkstelligen, te sterken?

Het is nu toch duidelijk, lezer, dat ge hebt te kiezen tussen deze twee: óf de profeet moet voor ónze vierschaar komen en dan in het gekkenhuis óf wij moeten eerbiedig tot hém gaan en vragen hem zijn geheim. Dan gaan zijn ogen glanzen in de afglans van het visioen, en hij spreekt: ik zag nieuwe hemelen en een nieuwe aarde – ik zág in Gods hart de toekomst, Zijn wordende daad: “men zal nergens meer leed doen noch verderven op de ganse berg mijner heiligheid; want de aarde zal vol zijn van kennisse des Heren, gelijk de wateren bedekken de bodem der zee”. Dat is het geheim, *wie dát gezien heeft kijkt over alles heen*, wie dit geloof in zich draagt kan heel onze wereld van geweld slechts dragen als een vijandige voorlopigheid.

Zó dierbaar is dit geheim dat het slechts zelden zich toont aan de mensen, maar het vervult in het verborgene alle woorden van verwijt en wegwerpend oordeel. Het is krachtens dit geheim dat de profeet zijn moed bewaart en het onmogelijke blijft eisen, want het Rijk komt, het Rijk en de Kracht en de Heerlijkheid van God, en aan de veelheid van Vrede zal geen einde zijn. Hóe komt het Rijk? Wij weten het niet. Het daalt van Gód op de aarde. Doch ontvankelijk wordt deze wereld in en door mensen die zich bogen voor het profetisch Oordeel. Wie God gelijk gaf, die gaat vanzelf de heilige droom van de profeten mee dromen, die wordt mede ingewijd in het geheim van hun verwachting: o, tijd die komt, wijs ons, die worstelen met dit vreselijk heden, de stille kiemen van uw zaligheid, o, leer ons met de

³⁹ Jaargang I, 39 – 30 augustus 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord X) 199-200.

profetische psalm de geestdriftige bede van het grote geloof spreken: “geloofd zij de Here God, de God Israëls, die alleen wonderen doet en geloofd zij de Naam Zijner Heerlijkheid tot in eeuwigheid en de ganse aarde worde met Zijn Heerlijkheid vervuld, amen, ja amen!”⁴⁰

IX. Méér dan profeet

⁴¹“De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de Profeet die in de wereld komen zou”. Johannes 6: 14.

In de “volheid des tijds”, toen de tijden en de verlangens rijp waren, heeft God Zijn Zoon gezonden om het al te vervullen en te voleindigen. Jezus is zelf profeet. Hij spreekt als Machthebbende en niet als de schriftgeleerden.⁴² Hij draagt het geteisterde volk op zijn hart. Hij weerstaat de geweldhebbers en de priesters, want iets dat al hun doeleinden kruist en te boven gaat, is nu te wachten: “Het koninkrijk Gods is nabijgekomen, dáárom, bekeert u!”⁴³ Hij kondigt het Oordeel aan over de heilige stad en over de heilige tempel. Hij ontmaskert de rijken en verkondigt hun dat zij geen deel aan Zijn Rijk hebben, tenzij het “onmogelijke” geschiedt, dat zij gehéél los worden van hun bezit, wat menselijkerwijs niet te verwachten is.⁴⁴ Hij is, evenals de profeten, schrikwekkend eenvoudig en halsstarrig onpraktisch. Hij leeft uit de éne Wil van God en bukt niet voor de wil van de domme feiten en koude machten. Hij vergadert de armen en ellendigen rond zich, Hij zoekt in de ogen van de mensen naar dit éne: of zij het Koninkrijk van God zijn verwachtede. Dezúlken roept hij tot discipelen. Jezus voelt zich dé Onbegrepene en het is met weemoedige bitterheid dat Hij zegt: “een profeet is niet ongeëerd dan in zijn eigen vaderland”⁴⁵. En aan het eind van Zijn ontzaglijk leven klaagt Hij over de vrome stad: “Jeruzalem, o, gij die de profeten doodt...”⁴⁶ Maar het verdrukte volk houdt niet op te juichen: een groot profeet is onder ons opgestaan en God heeft zijn volk bezocht! En nog de Emmaüsgangers spreken vanuit hun droefheid tot de vreemdeling: “Hebt gij niet gehoord van Jezus Christus de Nazarener, welke een profeet was, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk?”⁴⁷ En Petrus, vervuld van de nieuwe Geest, getuigt tot de omstanders na het wonder bij de Schone Poort, dat Jezus is de vervulling van het oude woord: “de Here uw God zal u een profeet verwekken, uit uw broeders gelijk mij, die zult gij horen in alles wat hij tot u spreken zal” (Handelingen 3: 22).

Jezus is de volkomen profeet en wel: *in de éérste plaats*. En dus moeten wij in de eerste plaats hem zó zien. Wij kunnen Hem nimmer recht verstaan als we verzuimen hiervan uit te gaan. Wij verduisteren het geheel-énige licht dat uit Zijn Persoon over het menselijk leven valt, als wij beginnen met de Kerstpoëzie of als wij met hebzuchtige hang ons haasten naar het Kruis. Jezus kon Gods verkoren Priester en Gods verheven⁴⁸ Koning worden alleen door de Gezondene, de Profeet te zijn. Beginnen wij dus bij het begin. Dán zal de klaarheid ons

⁴⁰ Ps. 72: 18-19.

⁴¹ Jaargang I, 40 – 6 september 1924. Editie 1976 (Het profetische woord XI) 204-206.

⁴² Zie Mt. 7: 29.

⁴³ Mk. 1: 15.

⁴⁴ Zie o.a. Mt. 19: 21.

⁴⁵ Mk. 6: 4.

⁴⁶ Mt. 23: 37.

⁴⁷ Lc. 24: 19.

⁴⁸ Editie 1924: ‘verkoren’.

verrukken. Dan zullen wij het grootse verband van Gods openbaring zien. Want de gang van Gods openbaring bedoelt nooit af te trekken of te delen, maar steeds óp te tellen en te vermenigvuldigen. Een nieuwe gezondene is nooit de grootste gemene deler van het vroegere, maar zoekt minstens het kleinste gemene veelvoud te formeren. Minstens! Immers er kan ook iets totaal nieuws bijkomen, een tot nog toe ongekende uitstraling van Gods Zonnehart. En dit is in Jezus. Hij is profeet, strenger, heviger, vlammender dan al degenen die Hem vóórgingen. En Hij is méér dan profeet. °Hij hééft niet alleen het Woord maar *is* het Woord.⁴⁹ Hij is de Ene die begrijpt, meedraagt en vergeeft. Hij roept de zondaren, zoals ze zijn, tot zich en, als zij komen, geeft Hij mild uit zijn volheid, zonder verwijt. Hij spreekt vanuit Gods Liefde en maakt zo de angstigen vrij. Zijn grote woord is: Vreest niet, weest toch niet bang, kinderen, want het is alles, alles wél. Dát hebben de oude profeten niet gekund, daartoe hadden zij ook geen volmacht, zij brachten de vlammende kritiek. En wél begrepen zij dat het oordeel óók uiting van Liefde is, maar zélf moesten zij de eenzijdigen zijn. Het was hun historische taak. En dit is nu juist het wonder van Jezus' leven⁵⁰, dat wat °bij de oude godsgezanten⁵¹ in tweeheid bestaat, in Hem, de Zoon, tot een levende éénheid oprijst. Hij is scherper dan iemand anders. Hij geeft geen kritiek, Hij *is* de Kritiek, zwaard en vuistslag van de Geest. En Hij *is* tegelijk het strelen en de glimlach van de goddelijke Mildheid. Hij doorwondt en Zijn handen helen. Hij verkondigt: in mensen een welbehagen. Ondanks álles houdt Gods Trouw u vast. °En daarvoor wil Ik u borg staan.° Doch nu opgepast! Nu niet ontglippen aan de klem van het profetisch woord, nu niet door een achterdeurtje uit de Rechtszaal glippen en uit de Werkplaats om ons te vermeien in de malse tuin. Nee mensen, u niet onttrekken en metterwoon vestigen in een waan van veiligheid. Want wat zegt Jezus? “Ik ben niet gekomen om de Wet en de profeten te ontbinden, maar om die te vervullen”⁵² en vervullen betekent: vólmaken, voleindigen, ten top voeren, ten uiterste vermenigvuldigen, het stellen van een maximum, de eis van God als ultimatum. “Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en wat wil Ik, indien het alreeds ontstoken is?” (Lucas 12: 49). Dat wil dus zeggen: Ik ben de Brandstichter van Godswege, en mijn vuur moet door al het dorre gaan. En áls de aarde in vlam staat, dán, ja dan is mijn taak afgelopen, het goddelijk werk volbracht. Voelt ge nu dat dus niets van het Ideaal, van de Eis, van het Oordeel vervallen kan? Voelt ge nu dat Jezus de volkomen profeet is, persoonlijke Samenvatting en Kroon van ál hun getuigen? Maar voelt ge nu óók dat *in* dit vuur iets anders, iets nieuws meedoet, iets waardoor de gloed niet vermindert en dat toch verrukt en zalig maakt? Voelt ge nu dat het profetisch vuur hier gans en ál liefdesvuur is geworden? En liefde komt niet in mindering van het profetisch oordeel, liefde is de ten-topvoering van het profetisch oordeel, maar dit strenge dan wonderbaar vermenigvuldigd met een ongekende mildheid, en die twee-samen, oordeel en mildheid, gedragen door een absoluut nieuwe Geest, de Geest van het *Offer*. “Maar Ik moet met een doop gedoopt worden – de doop van de dood, die verzoening doet over al uw liefdeloosheid – en hoe word Ik geperst, tot dat het volbracht zij” (Lucas 12: 50). Dit maakt Jezus' oordeel tot iets volstrekt nieuws dat Hij het velt, maar het óók dráágt, dit is de nieuwe gloed van Zijn vuur dat Hij het

⁴⁹ Editie 1924 heeft hier: ‘*Hij is de Heiland*. En Heiland-te-zijn is iets meer dan profeet-te-zijn!’

⁵⁰ Editie 1924: ‘persoonlijkheid’

⁵¹ Editie 1924: ‘bij ons’

⁵² Mt. 5: 17.

werpt, maar dat Hij zélf daardoor wil verteerd worden. De volkomen *profeet die zich offert*, dat is de Heiland, de Zon, o, de Eerstgeborene onder de vele broederen, het stralend middelpunt van een nieuwe wereld. In Jezus heeft de oude wereld de Profeet van God gekruisigd. Maar door dit Kruis met hogepriesterlijke liefde te dragen, kreeg de Profeet van God kóninklijke macht over ons hart en geweten.

X. Het Woord vermoord

⁵³“Jezus zeide: aldus getuigt gij tegen uzelf, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Gij dan ook, vervult de mate uwer vadersen!” Matteüs 23: 31, 32.⁵⁴

Jezus is gekruisigd omdat Hij de volkomen profeet was. Niet omdat Hij zovele en goede wonderen deed die het volk aftrokken van de oude godsdienst, niet omdat Hij een scherp oordeel deed uitgaan over het israëlitische leven, maar omdat dit vuur van wonder en oordeel gevoeld wordt als liefdesvuur, dáárom. Omdat de mensen die invloed van liefde-en-oordeel *samen niet konden dragen* zonder neer te zwikken in bekering. En bekering zou een eind maken aan de hele oude wereld.

Jezus is gekruisigd door de koninklijke en priesterlijke macht, alleen omdat Hij de volkomen profeet was, de Messias, die woord en werk en wonder maakte tot één woord, één roep en spraak van de eeuwige Vader, ja ten slotte zelf moest geheten worden: het Woord°, dat, gevaarlijk! onder óns kwam wónen°.

Maar laat ons nu wel verstaan: die kruisiging is niet min of meer plotseling geschied, op de morgen van de Vrijdag die de “goede” wordt genaamd, zij gebeurt *voortdurend* daar waar Jezus als de van God gezondene zich geeft, in lichterlaaie staat vanwege het Koninkrijk Gods dat kómt, zegt Hij – en het komt °nog °niet waar Hij het oordeel spreekt, Gods kritiek over ons mensenleven, maar niemand trekt het zich aan behalve Hijzélf, Hij alleen. °Hij alleen komt te liggen onder het Oordeel.° Jezus wordt gekruisigd overal daar waar zijn weg gekruist wordt door de priester en de ongebroken vrome. Jezus wordt gekruisigd, Zijn heilige wil en verwachting doornageld, Zijn Liefdesdrang naar God én naar de mensen uitééngerekt, uiteengerukt. En zo laat Hij het geschieden, ons ten goede.

In een hevig en diep twistgesprek, bij het begin van zijn prediking, zegt de Christus tot de Joden die waarlijk niets kwaads in de zin hebben: “Gij zoekt mij te doden, *want* mijn woord heeft in u geen plaats” (Joh. 8: 37). O, wel meent gij dat gij anders zijt dan uw voorvadersen. Zij, denkt ge, waren bekrompen en driest, zij hebben de profeten vervolgd en gedood, maar gij, ruimer en meer verlicht, gij vereert die profeten, gij bouwt schone graftomben voor hen, doch Ik zie dat gij kinderen zijt van uw vadersen, dat gij van hetzelfde ras zijt, *het ras dat niet gebogen heeft voor God*. “Gij dan ook, vervult de mate uwer vadersen”, doe wat je niet laten kunt omdat het je in het bloed zit. Zo trots kon de Here Christus zijn. Maar lang niet altijd sprak Hij zó. Er waren vele andere uren dat Hij zo sterk zijn heel-enig profetisme wist als het heil van Zijn volk, als de toekomst van de wereld, dat Hij aan geen wijken of wankelen dacht, dat Hij met strijdvaardige liefde voortging, krachtig gedreven door de Geest en Hij zette dóór tot de Tempelreiniging, profetische daad bij uitnemendheid, daad die sprak, die Woord was,

⁵³ Jaargang I, 41 – 13 september 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord XII – ‘Het Woord gekruisigd’) 209-211.

⁵⁴ Editie 1924 heeft nog een extra citaat: “Voorwaar, voorwaar, zeg ik u, zo iemand mijn Woord bewaart, die zal de dood niet zien in der eeuwigheid.” Johannes 8: 51.

met rein gezag – dáád die riep om het Rijk. °Zulke daden hebben iets goddelijk-uitdagends en leiden de Mensenzoon ten dode.°

Toen in die tijd is tot volle klaarheid in Hem gekomen dat Zijn liefde hem *niet* zou doen ontgaan het lot van de profeten, dat hun woord, Gods woord, ten spot staat in deze wereld. En het ging hier om iets nog veel diepers, omdat Jezus niet alleen het profetisch woord sprák maar het profetisch woord wás. O, Zijn hele verschijning was vleesgeworden woord, dat is: het Oordeel van God als een werkelijkheid van bloed en zenuwen, de Liefde van God als een werkelijkheid van ogenstraal en hartenklop, vlakbij ons. °Immanuël tussen de weerspanningen.° O, was Hij alleen een eenzijdige profeet geweest, dan was het misschien nog te begrijpen, maar Hij was geweest *in* zijn profetische werkzaamheid de Heiland, de Heelmeester van de lichamen en zielen, teken, gelijkenis en onderpand van de nieuwe goddelijke wereld die stond aan te breken. En toch... “Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordelen, maar Die Mij gezonden heeft is waarachtig, en de dingen die ik van Hém gehoord heb, dezelve spreek ik tot de wereld; maar zij verstonden niet dat Hij hun van de Vader sprák” (Joh. 8: 26v.). °En zij die dit niet verstaan, vervullen de maat van hun vaders, in de lijn van hun gedachten, in de stijl van hun vroomheid. Zij maken zich gereed, al biddende en steeds gelovende dat zij hun God een dienst doen Hem uit de weg te ruimen, want Zijn Wóórd heeft in hen geen plaats.°

En dan, álle woord verlaat Jezus. Hij wordt van elke troost ontkleed, de ziedende wereld mag zijn droom plunderen, de koninklijke en priesterlijke lijfwachten mogen van dit lichaam en die ziel, die zelf profetisch woord waren, alle spraken wegranselen en wegspotten. *Jezus gelooft dat Zijn sprakeloze Mond tóch spreken zal*, dat Zijn ontluisterd lichaam tóch getuigen zal, dat Zijn verscheurde ziel tóch verkondigen zal, dat de Gestalte die de mensen niets profetisch meer zegt, het láátste en diepste, het eeuwige Woord spreken zal om alle eeuwen en volken voor nu en altijd saam te grijpen in de huivering en in de zaligheid van het Kruis. Het woord verging,⁵⁵ het al werd stom, de liefde hing ten spot. °Maar dat dit mogelijk was “zegt alles”, dit gruwelijke is juist het afdoende woord van de eeuwige Trouw.°

De priester offerde de profeet op aan de belangen van de godsdienst, de wereldlijke rechter aan het staatsbelang. God de Heer offerde Jezus op, gaf Hem prijs aan het geweld van de oude wereld. En Jezus offerde zichzelf op, om het nieuwe Woord te zijn ging Hij onder in de woordeloze eenzaamheid, in de sprakeloze godverlatenheid van deze wereld.

“Wanneer gij de Zoon des mensen zult verhoogd hebben, *dan* zult gij verstaan, dat ik Die ben”.⁵⁶ Wanneer het Woord is gekruisigd, dan zullen de mensen het Woord verstaan, het Woord van eeuwig-oordeel-en-leven, dat Ik bén en blijf tot de voleinding van de wereld. °Dan zullen wij verstaan...? Zo hebben wij, denk ik, allang aan Jezus de maat van de weerspanning volgemeten. En Hij, Hij heeft daartegenover volgemaakt de mate van de Vader. Heeft dan nu in de sprakeloze wereldruimte, in de godverlaten wenteling van deze tijden Zijn Woord in ons een plaats? Ja? Dan heeft Zijn stille, sterke Woord de schreeuwende aanklacht van de Aanklager op de mond geslagen en onze ziel in de ruimte, in de hemel gesteld.°

⁵⁵ Weggelaten uit editie 1924: ‘de profeet werd de verlatene, het Woord werd tot het zinloos niets verkeerd,’

⁵⁶ Joh. 8: 28.

XI. Het profetisme van de Gemeente

⁵⁷“Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees en uw zonen en uw dochters zullen profeteren en uw jongelingen zullen gezichten zien en uw ouden zullen dromen dromen.” Handelingen 2: 17

Dit is het grote inzicht waardoor wij vaste lijnen zien in ons leven: het Woord blijft gelden, Christus, de Opgestane blijft profeet, en omdat Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld heeft, daarom zal Hij zaad zien en het welbehagen van de Heer zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan, om de arbeid van Zijn ziel zal Hij het zien en verzadigd worden. De Liefde van God in Christus onze Heer, dát is de lucht die we mogen inademen, de sterke bodem waarop we mogen gaan. Doch die Liefde is en blijft brandende Liefde, oordeel. En die Liefde is niet alleen in ons persoonlijk zielsbestaan oordelend en louterend werkzaam, maar over de gehele breedte van ons dagelijks leven. En – och nee! dáármee is nog het eigenlijke niet gezegd – die Liefde is zélf een alomvattend *Woord-van-omwenteling*. Ja! Het leven moet herzien worden, de beginselen, ook de christelijke beginselen moeten in de smeltoven, de kerk en haar leden moeten door het zengend⁵⁸ vuur, nu, in dit heden en telkens in de gelegenheid van de tijd die God bereidt. Als Jezus in ons leven binnentreedt, dan blijft het niet bij een particulier gesprek, maar dan komt de volkomen Profeet ons het Rijk van God verkondigen. Het gaat bij Hem alles in het groot. Hij vat de wérelde in het oog. Hij zendt zijn blik als een schielijke zonnestraal door wolken van opstandige bezwaren. Hij breidt zijn armen uit naar het verre Oosten en naar het verre Westen. Hij peilt de listen en lagen van de Mammon en voelt hoe het menselijke onder diens heerschappij vertreden wordt. Hij, alomtegenwoordige koning van de harten, Hij profeteert: uw aardeleven, Mijn jongeren, zal van het Mijne de weerglans⁵⁹ mogen zijn, Mijn jongeren zullen profeteren en in Mijn kracht geduchte daden doen.

Zo is het naar Gods bestek gegaan: éérst de profeten in Israël, eenzame stemmen die Zijn oordeel en Zijn belofte uitdroegen over de volkeren, toen Jezus, de volkomen Profeet, en tegenover Hem de samenballing van dat alles waartegen de oude profeten reeds omwille van de Heer gestreden hadden. En de Profeet moet drágen als een lam, maar het Lam staat óp, sterk als een leeuw, en alles wat hersenschim leek, alles wat verdrongen scheen door de vergevende liefde en het verzoenend lijden, al dat brandende, die ontembare wil om de wereld van onderop te veranderen, dat groot verlangen naar de nieuwe aarde, naar de wereld waarin gerechtigheid woont, *dat alles staat mét Jezus op*, keert triomferend met Jezus terug. Het blijft gelden! Het treedt in werking!

Wat is dan het verschil in het profetisme vóór en ná Golgotha? Dit, dat het Nieuwe Verbond een kracht geeft *evenredig* aan de Eis. Dit, dat vroeger de eis van God wel gold, doch slechts een zeer betrekkelijke vervulling vinden kon, maar dat nu in Christus Jezus al het onmogelijke mogelijk geworden is, want “zovele beloften als er zijn, die zijn in Hem ja en amen”.⁶⁰ Hem, die gehoorzaam werd tot de dood, ja tot de dood van het kruis, heeft God uitermate zeer verhoogd, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie en alle tong

⁵⁷ Jaargang I, 42 – 27 september 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord XIIIa) 214-216.

⁵⁸ Editie 1924: ‘laaiend’

⁵⁹ Editie 1924: ‘de rijke voortzetting’

⁶⁰ 2 Cor. 1: 20.

zou belijden dat Jezus Christus de Heer is,⁶¹ dat Jezus gelijk had en nu rechtens Zijn Ideaal, Zijn Plan-met-ons mag uitvoeren. Jezus' Opstanding zet de wereld in een radicale crisis. Alle gewone instellingen en zeden en denkgewoonten blijven "bestaan", maar niet zonder dat wij een groot vraagteken van Godswege op en achter al het menselijke zien gesteld, niet zonder dat vele oren midden in hun bemoeiingen de eeuwige profeet horen spreken, dringend, koninklijk dringend: "Het ganse leven moet en kan en zal anders! Ik heb mij geofferd, om alles te kunnen° bereiken wat God behaagt°."

Zoals ge wel ziet staan onder een deel van een afgebroken verhaal: "wordt vervolgd", zó zien wij God achter het aardse leven van Jezus schrijven: "wordt vervolgd", namelijk in de levens van degenen die ogen kregen om te zien en oren om te horen. Wat? Zijn Woord in Christus Jezus: Zie, Ik maak alle dingen nieuw, uw hart en uw huis, uw leven en uw maatschappij, uw kerk en uw staat. En gijzelf, profeten zult gij zijn.

Indien Israël zijn Messias had erkend, indien Israël had begrepen dat Jezus de voleinding van het profetische woord was, dan zou de gang van de evangelieverkondiging gans anders geweest zijn. Dan zou de gemeente van het Nieuwe Verbond niet tot formering van een kerk zijn overgegaan, dan zouden de eerste apostelen in het israëlitische volk een historisch uitgangspunt hebben gevonden, een vast steunpunt op de bodem van deze wereld, dan zou het profetisch woord dat in waarheid kosmopolitisch is, vervuld en verklaard als het was in het leven van de Zoon des mensen, vanzelf, zonder hevige schokken of maatschappelijke omkering in het leven van de natiën zijn doorgedrongen⁶². Nu was het niet zo. Nu werd, doordat het Evangelie geen volksleven tot vaste bodem en uitgangspunt vond, de prediking noodzakelijk meer woord dan persoonlijke verlossing en hoop, meer troostwoord in zielen nood alleen, meer particulier en voor de binnenkamer alleen, terwijl het toch naar oorsprong en aard het bezielend en levenwekkend woord is van de *herscheping van alle verhoudingen in God*. Doordat Israël Jezus heeft verworpen, niet alleen zijn aardse verschijning, maar ook zijn heerlijke Geest op de Pinksterdag en de broederschap van zijn jonge gemeente, is het alleen door extra inspanning mogelijk de ware zin van Jezus' Komst te ontdekken. Immers, náást het werkelijke leven staand, is de prediking meer en meer verdwergd, versmald, vermagerd, en wij weten bijkans niet meer wat het oorspronkelijke Evangelie eigenlijk in de zin had, namelijk een wereldomwenteling, °een universele genezing⁶³ van de wereld door de Geest van Jezus.

⁶⁴Waarlijk, de joodse kerk had met haar vijandschap tegen de Gemeente gelijk, van haar standpunt, en de romeinse staat zag scherp dat het Evangelie staatsgevaarlijk is. Waarlijk, de drijfkracht van een juist instinct joeg zo joden en romeinen tot bloedige vervolgingen en de martelaren hebben geweten waarvoor zij in de dood gingen, niet omdat zij de Heiland van hun ziel beleden, maar omdat zij van de nieuwe *Koning van de wereld* de getuigen waren.

⁶¹ Naar Fil. 2: 8-11.

⁶² Weggelaten uit editie 1924: 'en aldaar over de ganse breedte van het werkelijke leven zich vernieuwend hebben betoond'

⁶³ Editie 1924 heeft hier: 'een omwentelen'

⁶⁴ Jaargang I, 43 – 4 oktober 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord XIIIb), 219-220. Met extra citaat: "...verblijdt en verheugt u, want alzo hebben zij vervolgd de profeten die voor U geweest zijn." Matteüs 5: 11v.

Jezus zélf heeft het gezien als een nabije werkelijkheid toen Hij zei: “Zalig zijt gij als zij u smaden en vervolgen en liegende alle kwaad tegen u spreken, om mijnentwil, verblijdt en verheugt u, want alzo hebben zij vervolgd de profeten die voor u geweest zijn.”⁶⁵ Gelukkig mogen de jongeren zich rekenen omdat zij blijkbaar profeten zijn. Bewijs? Och, dat gij vervolgd wordt, dat hoort er onafscheidelijk bij, de geschiedenis herhaalt zich, het lot van de oude profeten is ook het lot van de nieuwe profeten. En tussen de oude en nieuwe getuigen van de Gerechtigheid van God staat de Ene, “de trouwe en waarachtige Getuige” (Openbaring 3: 14), hun aller Kroon en Vertegenwoordiger. En de mensen gaven Hem een kruis. “Waarom ook de Wijsheid Gods zegt: Ik zal profeten en apostelen tot hen zenden en van die zullen zij sommigen doden en sommigen zullen zij uitjagen, opdat van dit geslacht geëist worde het bloed van al de profeten, dat vergoten is van de grondlegging der wereld áf” (Luc. 11: 49). Wat blijft er dan over? Dit: ik blijf de Heer verwachten, mijn ziel wacht ongestoord, ik hoop in al mijn klachten op Zijn onfeilbaar woord⁶⁶, het Woord, dat de Overste van deze wereld doodt, dat de gebondenen aanraakt en vrijmaakt, dat de mensen zaligt omdat zij eindelijk leren wat liefde is. En verder? Verder is er een *gemeente van God* en die heeft in deze onherbergzame wereld, waar het Woord zo langzaam⁶⁷ veld wint, een schone dienst te doen: profetisch te staan, profetisch te oordelen, niet naar het belang maar naar het recht, niet naar het recht ten slotte maar naar de liefde héén te leven, met het hele wezen en de aandrang van het hele wezen te spreken van die Ene die de wereld ondanks alles omhelst en redt. En de grote schare die op de grenzen van de gemeente leeft, niet daarbinnen en niet geheel daarbuiten, zij moet déze taak zich voelen opgedragen: stel *gij* althans uw huis en hart en leven open voor het profetisch Woord: “die een profeet ontvangt in de naam van de profeet zal het loon van een profeet ontvangen”⁶⁸. Heeft Jezus niet gezegd tot zijn jongeren: “wie u ontvangt, ontvangt Mij en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft”⁶⁹?

Waarom wordt de gemeente niet meer vervolgd? Het kan om twee redenen zijn: óf omdat de wereld sinds korte tijd de profeten liefheeft, óf omdat de gemeente geen profetische kracht openbaart en mitsdien ongevaarlijk is.

Behoeven wij nog te betogen welke de reden is van ons kalme, nette ongemoeide bestaan? “Uw zonen en uw dochters, zij zullen profeteren! Uw jongelingen zullen gezichten zien en uw ouden van dagen dromen dromen”. “Ijvert om de geestelijke gaven, maar meest dat gij moogt profeteren” (1 Cor. 14: 11). “En zij werden allen vervuld met de heilige Geest” en “Gij zult mijn getuigen zijn”.⁷⁰ Is er iets van het hevige, heilige leven uit God onder ons? Wél iets, maar zo weinig en zo onderdrukt dat de wereld geen reden vindt ons van buitengewone ernst of van buitensporige liefde te verdenken.

Zullen wij treuren om het groot verleden? Wij zullen treuren! Maar zullen wij niet veeleer ontwaken en ontwaren onze kleinheid en koude? Ja, nu zullen wij ontwaken, warmte zoeken

⁶⁵ Mt. 5: 11-12.

⁶⁶ Ps. 130 vers 3, psalmberijming 1773.

⁶⁷ Weggelaten uit editie 1924: ‘ach, zo langzaam’

⁶⁸ Mt. 10: 41.

⁶⁹ Mt. 10: 40.

⁷⁰ Resp. Hand. 2: 4 en Hand. 1: 8.

bij de Zon van de Gerechtigheid°, zélf in gloed ontstoken, worden tot een goed instrument⁷¹. Dat zullen wij, want de Geest van Jezus is alomtegenwoordig en Hij waakt voor trillende overvloed bij ons gekluisterd verlangen, bij de schier uitgedoofde haard van ons geloof.

Eén ding, vóór alles: “blust de Geest niet uit!” (1 Thess. 5: 9).

XII. De keuze

⁷²“... wie mijn woorden gehoord en niet gedaan zal hebben is gelijk een mens die een huis bouwde op de aarde zonder fundament; tegen hetwelk de waterstroom aansloeg en het viel terstond en de val van datzelve huis was groot.” Lucas 6: 49

Het profetisch woord onderscheidt zich van alle mensenwoord: het is iets anders dan het gezellige, het vaardige, het schone of het stichtelijke woord. Dit is eigenlijk heel wonderlijk, want hoe hoog het mag wezen, het profetisch woord geschiedt toch in een bepaalde menselijke taal, in de toon en in de stijl van een bepaalde menselijke persoonlijkheid en het heeft inderdaad alle eigenschappen van het goede woord, het vaardige en het diepe, de schone toon en het brede gebaar, ook het vroom stemmende fluistergeluid en het verheven klateren – en tóch, er is iets onnoembaars in, om en achter dit woord, dat principieel ánders is dan het niet minder vaardige, vaak nog veel schonere woord van anderen, wijzen en dichters. Het bestaan van dat onnoembare, dat daar *is*, maar zich niet laat aanwijzen merken wij aan de invloed die er van dat Woord op ons uitgaat, in onderscheiding van de invloed die van de woorden van de wijzen en dichters op ons uitgaat. Het Woord namelijk *dwingt ons tot een keuze*. Het wil niet gebruikt wórdén, het wil óns gebruiken. Het wil niet mooi gevonden worden, het wil in al zijn vreselijkheid° en heerlijkheid° beseft zijn. Het wil niet alleen gehoord worden, het wil gedáán wezen.

Vandaar dat wie het hoort zich in het uiterste gevaar begeeft. Vandaar dat het een miskenning van het profetisch woord is het “mooi” te vinden. Vandaar dat vooral onze eredienst zo vaak in het teken staat van de koude van de afwijzing of de mist van de onbeslistheid. Men is van tevoren met zichzelf overeengekomen het mooi te vinden maar niet ernstig te nemen. De vergissing daarbij is alleen dat men meent daarmee° Christus⁷³ *niet* verworpen te hebben. En inderdaad ware een openlijke en eerlijke verwerping béter, want zou deze niet eerder een weg openlaten tot °een nieuwe ontmoeting en tot °bekering? De mens moet kiezen: vóór of tégen God. Wellicht is het beter en duidelijker om daar dan bij te voegen: vóór of tégen het Rijk, vóór of tégen het Messianisme, want anders zit gemeenlijk de neiging vóór “God” op te vatten als het middelpunt van een °religieuze⁷⁴ verering, een God van leiding in het persoonlijke alleen en niet in Zijn wereld, een God van verzoening van de ziel alleen en niet °in de historie⁷⁵, een God van een zalige toekomst⁷⁶ voor de enkeling alleen maar niet voor de ganse schepping. Messianisme wil zeggen: geloof in de eerste en in

⁷¹ Editie 1924 heeft hier: ‘zélf warmte worden, warmte geven.’

⁷² Jaargang I, 44 – 18 oktober 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord XIV) 224-226.

⁷³ Editie 1924 heeft hier: ‘het Woord’

⁷⁴ Editie 1924 heeft hier: ‘particuliere’

⁷⁵ Editie 1924 heeft hier ‘van de wereld’

⁷⁶ In deze passage is de tekst van editie 1924 gevolgd. Editie 1946 heeft hier een redactiefout gemaakt.

de tweede komst van de Messias, de Christus, overgave van hart, geweten en verstand aan Jezus Christus, de van God gezondene, samen met een even ernstige overgave aan Christus Jezus, die weerkeert in de Geest om Zijn Rijk te verwerklijken, Die met ons is alle dagen tot de voleinding van de wereld. Met de Messias is de oude mens ten einde° gegaan, innerlijk-onmogelijk geworden°.

Het gaat om een *nieuwe Schepping*, het gaat om vervulling van het goddelijk Voornemen: zie, Ik maak alle dingen nieuw. Al dat hartstochtelijke dringen van de stem tot bekering van de profeten, dat worstelen om het *Recht*, dat vergeten van eigen zielenvrede voor de nood van de *schare*, dat ijveren voor de loutering van de *aarde*, dat lijden onder het *oordeel* dat verkondigd en mede gedragen moet worden, dat *dromen* van Gods toekomst, dat *geroepen* zijn om óp te komen voor de menselijkheid en voor de vrede, dat *eenvoudig* maken van de godsdienst, dat buigen onder het eeuwig *Gezag van de Liefde*, dat beseffen hoezeer godsdienst *kritiek* op het bestaande insluit, het bidden: Uw Wil geschiede gelijk in de hemel, *alzo ook* op de áárde, o! die wonderbare praktijk van de godzaligheid in de *spanning* tussen de twee willen van God en het zich houden aan de geopenbaarde wil van de heilige wet *alleen*, het handhaven van Gods oordeel *tegenover* koning en priester, het koesteren van het profetisch *Geheim*: “men zal nergens meer leed doen noch verderven op de ganse berg Mijner heiligheid” – dit alles⁷⁷ behoort tot het Messianisme als levensleer, als richtsnoer voor onze verwarde en matte dagen. Zie, dit alles heeft pas wezenlijkheid en kracht, vlees en invloed gekregen door Jezus, die het nieuwe element invoerde: het *offer*, onze Profeet, die onder het Gericht verstomde om voor altijd Zélf te spreken in onze afkerige harten. Er is geen ontkomen! Door Jezus worden wij getrokken in het grote, profetische leven óf aan Jezus worden wij te schande, door Jezus krijgt ons leven schoonheid óf aan Jezus stoot ons leven te gruizel. Eén van beide: wij schamen ons lévend of wij ergeren ons dóód.

Het profetisme van de Gemeente zou ons moeten dwingen tot een keuze. En enkel omdat dit profetisme in onze tijd een zwakke stem heeft, daarom wordt die dwang onder ons lange tijd niet gevoeld. Toch, vroeg of laat, komt het tot een beslissing. Geen mens wordt gedwongen te geloven, dat kán niet: geloof, gelijk ook Liefde, sluit alle dwang uit. Hoogstens kan hier van een dringen, een aandringen sprake zijn. Maar men wordt gedwóngen tot een keuze – vóór of tégen de volkomen Godsheerschappij. Jezus zei aan het eind van de profetische Bergrede: Wie Mijn woorden gehoord en niet *gedáán* zal hebben, wie gekozen heeft voor de neutraliteit – die immers niet mogelijk is tegenover God – die heeft het huis van zijn leven gebouwd op zand zonder fundament. Op aarde zal de Tabernakel van God zijn, de aarde heeft een heerlijke toekomst. Het is dus geen fout als wij om Gods wil de aarde liefhebben, maar wee wie op de aarde bouwt *zonder fundament*. Hij zal mét de gedaante van de wereld voorbijgaan, de waterstroom van de vergankelijkheid, de maalstroom van de driften, de catastrofes van de tijd, de wankelheid van zijn eenzaam zieltje zullen dat levenshuis doen vallen.

Geloven is dóen van het Woord: profétisch doen van het profétisch Woord. Wie oren heeft om te horen, die hore!⁷⁸ En wie de waarheid *doet*, komt tot het licht.⁷⁹

⁷⁷ Weggelaten uit editie 1924: ‘, (samenvatting wat in deze artikelenreeks werd ontwikkeld),’

⁷⁸ O.a. Mt. 13: 9.

⁷⁹ Joh. 3: 21.

Lofzegging

⁸⁰“Aan alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd” Psalm 119: 96

O! Woord, leidstar en klaarheid, o, vuurkolom in de woestijnen van onze goddeloosheid, wat komt gij ons heerlijk te stade! Hoe zullen wij U ooit genoeg liefhebben! Door U heeft ons wankelmoedig hart richting, door U krijgen onze daden een dappere ziel. Wij zijn laf, maar de kracht en klaarheid van Uw doel gordt ons aan met de moed van de profeten, moed om dóór te denken, tot het éne Gezag, het Gezag van God, over heel de vlakke van ons leven is ópgegaan, moed om dóór te gaan met het doen van die éne Wil, die zo hoog en onmogelijk schijnt, die toch zo schoon en heilrijk blijkt aan het einde, telkens weer. Door U gaan wij de wereld, Gods wereld, voor Zijn Rijk bestemd, liefhebben, door U gedreven gaan wij déze “wereld” te lijf en verachten het wereldse met een sterke, manmoedige verachting. Buiten Uw straling verkommeren wij, worden suffice, half dierlijke wezens, verspillen onze krachten aan de ijdelheid, onderhouden de armelijke lampenpitten van onze meningen en wensen met de olie van ons povere verstand.

O! bovenmenselijke Wijsheid, wat maakt Gij ons kleinen groot, ons kouden warm, ons dwazen vol wijsheid, ons zondaars vol Godsvertrouwen en verlangen. Wat gaat de aarde blinken in Uw schijnsel, heilig is zij om haar hoge bestemming! Wat gaat ons lichaam, ons hart, ons hoofd en onze hand zingen van overvloed! Wat zijt Gij ongelooflijk mild en maakt levend in de harten van ontelbaren veel kiemen van de goddelijke toekomst.

O! Woord, profetisch Woord, wee wie Uw licht zag en de vensters sloot! Wee wie niet kiezen wilde, want hij hééft gekozen tégen U, maar welgelukzalig die door U thuiskomt, thuiskomt in de eeuwige rust van des Heren Raad, thuiskomt in de gedurige onrust van de daad in Zijn Naam.

⁸⁰ Jaargang I, 45 – 25 oktober 1924. Editie 1976 (Het profetisch woord XV) 229.